ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

39-дэхи жэлээ гарана

УРЯТ ҮНЭН

…С-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

…02 (9836) | 1962 оной апрелиин 6, пятница | Сэн 2 мүнгэн

Колхозууд болон совхозуудай хүгжэлтын экономическа үндэһэ һуурииь тэдэнэй үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые таһалгаряагүйгөөр ехэдхэхэ, тэдэниие эрхим һайнаар хэрэглэхэ, үйлэдбэриие эмхидхэхэ ба ажахые эрхилхэ оншо арга һайжаруулха, ажалай бүтээсые хэлбэришэгүйгөөр дээшэлүүлхэ, һайн ажалай түлөө, эрхим үрэ дүнгүүдэй түлөө улам ехэ түлөөһэ үгэхэ гэһэн гол ёһые наринаар сахиха ябадал болоно.

(КПСС-эй Программаһаа)

КПСС-эй ЦК-гэй мартын Пленумэй тогтоолые бэелүүлхын түлөө

…ДӨӨ АЖАХЫГАА ХҮГЖӨӨЛГЭДЭ ШЭНЭ АМЖАЛТАНУУДЫЕ ТУЙЛАЯ

…партийна эдэб…лаан һаяын үдэр…ан-Удэдэ болобо. …ЦК-гэй мартын …дүнгүүд ба хүдөө …улам һайнаар хү… …болохын тула об…ртийна организа…лхэ зорилгонууд» …далаар КПСС-эй …комой нэгэдэхи …В. Р. Филиппов

…липпов КПСС-эй …мартын Пленумэй …дхашанар тухайда …ээ эхиндэ онсолон …партиин болон …байдалда, комму…лахын түлөө манай …хала һуури эзэл…э. Энэ хадаа ком…лалтын, мүн пар… Программа бодото …лүүлхэ маша шу…гонуудые КПСС-эй …ын удаа бүхы та…шэн хэлсэһэн, ЦК…ын Пленум болоно. …байгуулалтын тон …бэрхэтэй зорилго…ые бэелүүлхэ хэм…ай—хүдөө ажахы…жэ, арад зоной …а байгаа эрилтэ …е хүсэд дүүрэн …ороо һо таряа, мя…он бусад продукт… …дотороо элбэг…мжээнүүд тухай …э Пленум дээрэ …эгдээ.

…жэлнүүдтэ манай …ө ажахы нилээд …ануудые туйлаа. …хүдөө ажахыдахи …мнай эрид шан…элнэ. Ороо һо та…у болон газар та… мал ажалай бусад …ые абалгын хэм…өөл дутамаг бай… …КПСС-эй Централь… тоолоно. Энэ хэм…н социалис бай…угаа ехэ арга бо…а, хүдөө ажахын …ай талаар улам …аа эрилтэ хэрэг…рад зоной байдал …а талаар КПСС…здын табиһан ехэ …та үшөөл харюу…э элидхэлшэ тус…эглэбэ.

… эмхидхэлгэдэ …у дунданууд то… газараа элдүүри…а, тэжээл абаха …хэрэгтэ эзэн бу…аг, ажалай түлөө…уулаагүй байһан …д хүдөө ажахын …хүгжэлтэдэ һаад …

…е болотор хүдөө …бэрилдэг зургаа…хэ боложо байгаа … харюусадаггүй, …алис хүдөө ажа… арга боломжонуу…а ябадал хизаар…а. Тиимын тула …шэнэдхэгдэн ху…һотой болоо. Хү…ёһотой һайнаар …эг, үйлэдбэри бо…эй хэрэг эмхид…ууд болон совхо…лэмжые гүнзэгы…н мэдэдэг, газар, … үйлэдбэриин …элнүүдые үрэтэй …лаха ябадал түй…н үнэндөө манай…й. Хүдөө ажахын …шэнэдхэгдэн ху…ые, хүдэлмэреэ …руулжа шадаа…захиралта үгэхэ …элбэрилдэг зур… байгаа.

…хи хүдөө ажахы…рилгын хэрэгые …билгаха шухала …мэдэрээ. Колхо…уудай үйлэдбэ…рилхэ асуудал…н ээлжээндэ та…ө ажахые хүтэл…нууд бии бол…. Эдэмнай хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ хүдэлмэри түсэблэхэ, тэрэнэй ямараар бэелүүлэгдэжэ байһые хинан шалгаха, колхоз, совхоз бүхэндэхи үйлэдбэриие эмхидхэлгэдэ эдэбхитэйгээр нүлөөлхэ, мүн газар тараалангай, мал ажалай продуктнуудаар ороноо хангалгын түлөө харюусаха юм.

Хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилэн абахын түлөө партийна организацинуудай харюусалга дээшэлүүлхэ хэрэгые партимнай тон шухала удхашанартайда тоолоно. Эрхим жэшээнүүдээр хүнүүдые һургаха, эрдэм наукын ба түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ гээшэ партийна организацинуудай эмхидхэлэй хүдэлмэридэхи гол зүйлынь болоно. Колхозууд, совхозууд, бригадануудта дүй дүршэлтэй эмхидхэлшэд болон мэргэжэлтэдые үгэжэ бэхижүүлхэ асуудалда онсо анхарал хандуулагдана. Хүдөө ажахын үйлэдбэриие эмхидхэлгэдэ агрономой, зоотехнигэй, ветеринарна врачай, инженер-механизаторай дүүргэдэг үүргэ улам дээшэлүүлэгдэхэ ёһотой.

Бурят ороной коммунистнууд болон хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд партиин Центральна Комитедэй мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдые ехэ баяр баясхалантайгаар угтаа.

Пленумэй дүнгүүдые манай партиин зохёон байгуулхы асари ехэ ажал-ябуулгын бодото аша үрэ мүн гэжэ тоолоно. Партимнай Ленинэй захяа заабариие бэелүүлэн, КПСС-эй XXII съездын баталан абаһан коммунизм байгуулха Программые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө арад бүгэдын тэмсэл оролдосотой габшагайгаар, сэхэ шууд эмхидхэжэ, залан ударидажа байна.

Манай областной партийна организациин зорилго юуб гэхэдэ, ЦК-гэй мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдые, коммунис байгуулалтын амжалтада эдэ шиидхэбэринүүдэй угаа ехэ удхашанартай байһые бүхы ажалшадта гүнзэгыгөөр тайлбарилан ойлгуулха, тиихэдээ нэгэшье үдэрөө дэмы үнгэргэнгүй, тэдэниие бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө эрид шууд тэмсэхэ шухала.

Элидхэлшэ хадаа республикынгаа хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ һүүлэй үедэ туйлагдаһан амжалтанууд тушаа тогтон хэлээд, хүдөө тосхоной ажабайдалда болоһон ехэ хубилалтануудые элирхэйлэн харуулаа.

Ажахын тоосоое үндэһэ болгон үйлэдбэреэ эрхилдэг томодхогдомол комплексно бригадануудые байгуулжа, колхозууд, совхозуудтахи ажалай эмхидхэл болон түлөөһые улам һайжаруулхын тула республика дотор ехэхэн хүдэлмэри хэгдээ. Энэмнай—газараа ашаглан эдлэхэ, малай тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандадаг ябадалые зайсуулха, колхознигууд болон совхозуудай хүдэлмэришэдэй өөрынгөө ажалай үрэ дүнгөөр урмашалгые улам дээшэлүүлхэ үнэн зам болоно.

Парти, правительствын саг үргэлжэ анхаралаа хандуулжа, туһалжа байһанай, эдеэ хоолой бэлэдхэлэй үнэ сэнгэй эрид дээшэлһэнэй, түсэблэлгын шэнэ гуримай ашаар хүдөө ажахымнай алишье талаараа нилээд урагшаа ябаа, адуу малай тоо толгой олошороо. КПСС-эй ЦК-гэй сентябриин Пленумһээ хойшо үнгэрһэн үе саг соо республикымнай хүдөө ажахын ямараар хубилһан тухай тоо баримтануудые элидхэлшэ харуулаа.

…һаанниинь:	1953 он	1961 он	1961 онии 1953 онтой сасуулхада (процентээр)
…мянган тонно	223,1	287,8	129
…нган тонно	92,0	136,5	148
…тонно	23,0	25,0	108
Мяхан (амидын шэгнүүрээр) мянган тонно	42,0	59,8	140
Һүн мянган тонно	85,8	163,7	208,7
Ноохон тонно	1463	4002	273
Үндэгэн миллион	33,5	101	300
Бэлэдхэгдэһэниинь:			
Ороо һо тарян мянган тонно	52,1	34,7	67
Сахарай свекло тонно	3990	10330	264
Хартаабха мянган тонно	5,7	7,1	124
Овощ мянган тонно	4,7	6,5	138
Мяхан (амидын шэгнүүрээр) мянган тонно	18,5	37,0	200
Һүн мянган тонно	30,9	71,4	231
Ноохон тонно	1357	4844	357
Үндэгэн миллион	2,9	9,2	317

> Манай арга боломжонууд горьтой ехэ, тиигээд бидэ бага юумэ хэһэн дээрэһээ мүнөө өөһэдыгөө шүүмжэлнэ бэшэбди, харин бидэ үшөө ехэ юумэ хэхэ ёһотойбди, тиимэһээ өөһэдынгөө арга боломжонуудые ухаансараар хүдэлгэдэг болоо һаа, ехэ юумэ хэжэ шадаха байнабди.
>
> *(КПСС-эй ЦК-гэй мартын Пленум дээрэ Н. С. Хрущевой хэлэһэн түгэсхэлэй үгэһөө).*

Бүхы түхэлэй ажахынуудһаа абтаһан, бэлэдхэгдэһэн тоо баримтанууд эндэ харуулагдаа гэжэ нүхэр Филиппов хэлэнэ. Гүрэндэ худалдагдаһан продуктнуудай ехэнхиень гэхэ гү, али 90—100 процентыень колхоз, совхозууд үгэнэ. Энэ тон ехэ, шухала илалта гээшэ.

Мүнөө республикынгаа мал ажалай хүгжэлтэ хараад үзэе.

	1/1 1954 он	1/1 1962 он	Олошорһониинь мянган толгой
Эбэртэ бодо мал мянган толгой	251,7	276,7	25.0
Тэрэ тоодо үнеэд мянган толгой	73,6	87,5	13,2
Гахай мянган толгой	37,2	72,3	35,1
Хонин мянган толгой	827,1	1382,3	555,2

Үнгэрһэн жэлдэ эбэртэ бодо малай тоо толгой 11084 толгойгоор, тэрэ тоодо үнеэд 6312 толгойгоор олошороо.

1953 ондо гүрэнэй худалдаа наймаанай эмхи зургаануудаар хэды шэнээн эдеэ хоол худалдагдааб, мүнөө хэды шэнээн худалдагданаб" гэһэн тоо баримтануудые хараад үзэе.

	1953 он	1961 он	нэмэһэниинь (процентээр)
Мяхан, мяханай продукт мянган тонно	3,8	10,3	271
Һүн, һүнэй продукт мянган тонно	22,7	61,6	271
Малай тоһон тонно	852	1365	160
Үндэгэн миллион	1,2	6,0	500

Һүүлэй найман жэлэй туршада хүдөө ажахын продуктнуудые абалга, бэлэдхэлгэ, худалдалга нилээд дээшээ болоо гэжэ эдэ тоо баримтанууд харуулна. Гэбэшье энээгээр бидэнэр һанаагаа амарха ёһогүйбди. Юуб гэхэдэ мүнөө абажа байгаа мяха, һүн хүн зоной үдэр бүри ургажа байгаа эрилтэнүүдые гүйсэд ханганагүй. Мэдээнэй ёһоор хаража үзэхэдэмнай бидэнэр нэгэ дороо байнагүйбди, ходол урагшаа дабшажа ябанабди. Тиигэбэшье базаар, магазинуудта мал ажалай продуктнууд дутамаг байна. Юун дээрэһээ хүнэй һанаа зобомоор иимэ юумэ үзэгдэнэ гээшэб гэжэ асуухаар?

Мүнөө хүдөө ажахын урда табигдадаг асуудал тад ондоо болонхой гэжэ Н. С. Хрущев хэлэнэ. Юуб гэхэдэ хүн зомнай олошорно, салин хүлэһэн нэмэнэ, ажалшадай олзо доход дээшэлнэ, эдеэ хоолой эрилтэ ургана. Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада ганса манай республика дотор ямар хубилалтанууд болоо гээшэб гэжэ хараад үзэе. 1953 онһоо хойшо хүн зомнай 132,3 мянган хүнөөр олошороо, тэрэ тоодо городто ажаһуудаг хүн 96,0 мянгаар олон болоо. 1955 онһоо 1961 он болотор гэхэ гү, али зургаан жэлэй туршада, ажалшадай олзо доход 105,4 миллион түхэригөөр ехэ болоо.

Республика доторнай хүдөө ажахыгаа һулаар хүтэлбэрилдэг болоһон дээрэһээ хүдөө ажахын продуктнуудые абаха долоон жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ аюултай байдалда оронхой,—гэжэ элидхэлшэ хэлэнэ. Энээниие колхоз, совхозуудай долоон жэлэй даабарита тоонуудые дүүргэжэ байһан тоо баримтанууд гэршэлнэ.

Жэшээлхэдэ, Зэдын аймаг долоон жэлэй даабарита тоонуудай ёһоор 1961 ондо 6117 тонно мяха абаха ёһотой байгаад, 4229 тонно абаа, 13264 тонно һү абаха аад, 8250 тонно абаа, 8857 тонно ноохоной орондо 8250 тонно абтаа.

Госпланай тооложо гаргаһан тоо баримтануудай ёһоор манай республикын колхоз, совхозууд тараалангай 100 гектар бүридэ 75 центнер, эдлүүриин бусад газарай 100 га бүридэ 16 центнер мяха абаха гэһэн КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй баталһан зорилгые бүри 1968 ондо бэелүүлхэ болоно.

1968 оной энэ шатада хүрэхын тула мяха абалгаяа 4,8 дахин, һү —3,6 дахин, ноохо—2,5 дахин, ороо һо таряа—3,1 дахин ехэдхэхэ хэрэгтэй болоно. Нүхэдүүд, холын хараата зорилгонууднай иимэ байна. Хүдөө ажахын продуктнуудые ямар аргаар эды шэнээн ехэдхэхэ болонобибди?

Эдэ зорилгонуудые бэелүүлхын тула бии байгаа арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэхэ тухай элидхэлшэ тогтобо.

Мяха, һү ехээр абахын тула тэжээл хэрэгтэй. Тэжээл байгаал һаа, мал байха, мяха, һүн абтаха юм. Тэжээл үгы һаа, мал үхэхэ, мяха, һүн байхагүй ха юм даа. Тэжээл хаанаһаа абахаб, энэ талаар ямар арга боломжонуудые хэрэглэхэб? Бидэнэр тараалангай хубаарилгые шэнэдхэн хубилгажа, тэжээлэй ургамалнуудые шэлэн абажа, ургасыень дээшэлүүлхэ болонобди.

Тэжээл ехээр абахын тула бидэнэр буурсагтай кукуруза, малда эдюулхэ сахарай свёкло, горох, тэжээлэй бобы ургуулха хэрэгтэ бүхы хүсэеэ элсүүлхэ болонобди гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Кукуруза, сахарай свёкло, бобово ургамалнуудые хэрэглэжэл, мал ажалаа түргөөр хүгжөөхэ байнабди.

Мяха абалгые саашадаа дээшэлүүлхэ асуудалда элидхэлшэ ехэ анхарал хандуулба. Манай эрхэ байдалда мяха ехээр абахын тула эбэртэ бодо мал түргэн зуура шахан таргалуулха, хонин ажалаа хүгжөөхэ, гахай, шубуу үсхэбэрилхэ хэрэгтэй. Республикынгаа байгаалиин, сагай уларилай эрхэ байдалые хараадаа абажа, бүхы аймагуудта хони олоор үсхэбэрилхэ шухала. Хонин гээшэ гансахан мяха үгэхэ бэшэ, харин ноо һо, арһа үгэхэ байна гэжэ бидэнэр мэдэнэбди. Хонин гээшэмнай гахайдал адли түргөөр томо болодог амитан ха юм. Тиимэһээ хонин ажал айхабтар ехэ аша үрэтэй гээшэ.

Н. С. Хрущев Украинада үгэ хэлэхэ зуураа, тэндэхи колхознигуудые, совхозуудай хүдэлмэришэдые тараалангай хоёр гектарта багсаахада 100 килограмм шэгнүүртэй нэгэ гахай шахан таргалуулхые уряалһан байна. Энээн тушаа Бичурын, Мухаршэбэрэй, Тарбагатайн болон Кабанскын аймагуудай хүдэлмэрилэгшэд бодожо үзэхөөр гээшэ. Юуб гэхэдэ тэндэ гахай олоор үсхэбэрилхэ арга бии ха юм. Хэрбээ эдэ дүрбэн аймагуудай колхоз, совхозууд тараалангай хоёр гектар бүридэ жэлдээ нэгэ гахай шахажа, худалдаа юм һаа, гүрэмнай хэды шэнээн ехэ гахайн мяха абаха гээшэб! 218 мянган гектар тараалантай эдэ аймагуудта 109 мянган гахай шахагдаха гэхэ гү, али 109 мянган центнер мяхан абтаха байна бшуу.

Мяха ехээр абаха үшөө ямар арга боломжо бииб гэхэдэ, малай үхэл гарзые, һубайралгые усадхаха хэрэгтэй. 1961 ондо республикын колхоз, совхозуудта аяар 21 мянган толгой эбэртэ бодо мал, 174 мянган хони, ямаа, 45 мянган гахай үхэһэн байна. Эхэ малай һубайрһан дээрэһээ 18 мянган тугал, 346 мянган хурьга, 19 мянган поршоонхо дутуу абтаа бшуу. Хэды шэнээн ехэ мяхан, һүн, ноо һон хосороо гээшэб! Хэрбээ эдэ малые гарзада оруулангүй, шахан таргалуулжа шадабал, аяар 16,8 мянган тонно мяхан нэмэжэ абтаха байгаа ха юм.

Хараад үзыт даа, арга боломжонууднай ямар ехэб. Теэд эдэ бүгэдэмнай тэжээлһээл дулдыдаха байна.

Пропашной ургамалнуудые тарилсажа газар тараалангаа эрхилхэдээ тараалангай хубаарилгые шэнэдхэн хубилгажа, адуу малдаа тэжээл бэлэдхэхэ, ороо һо тарянай ажахы эрид хүгжөөхэ болонобди. Һүүлэй жэлнүүдтэ шэнэ газар элдүүрилһэнэй ашаар ороо һо тарян ехээр абтадаг болоо. Теэд 1968 ондо ороо һо таряа абалгаяа үшөө 3,1 дахин дээшэлүүлхэ болонобди.

Манай хүдэлмэриин гол дутагдалнуудай нэгэниинь үшөө юун бэ гэхэдэ, ажахынууднай экономическа талаараа ондо ондоо, хоорондоо ехэ илгаатай байна. Жэшээнь, Тарбагатайн аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ. «Маяк» колхозуудые абажа үзэе. Эдэ колхозуудай газарай хүрьһэн, тэрэнэй шанарынь адли юм. Тиин ургасыень хаража үзэе. Һүүлэй 5—6 жэлэй туршада «Маяк» колхоз дунда зэргээр 11—12—13 центнер таряа гектар бүриһөө абаа. Зүгөөр Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз гектар бүриһөө 4 центнер таряа доошо абана. Энэ колхознай 4000 гектар таряа таридаг. Гектар бүриһөө 4 центнер таряа дутуу абахадаа, аяар 16 мянган центнер таряа бага хуряагаа бшуу. Иимэрхүү ажахынууд манда олон. Агротехникын юрэнхы эрилтэнүүдые баримталангүй байжа, бидэнэр хэды шэнээн ургасаа гээнэ гээшэбибди?

«Маяк» колхоздо иимэ баян ургаса абалгада агроном нүхэр Копыловагай аша габьяа ехэ. Иимэ хүнүүд тухай бэшэхэ, тэдэнэй дүй дүршэлые элишэлэн харуулха хэрэгтэй.

Коммунис байгуулалтын мүнөөхи шатада партимнай колхоз, совхозуудта шэнэ эрилтэ табина. Юуб гэхэдэ тэдэнэр гүрэнэй эрилтын, арадай эрилтын ёһоор хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилэн гаргажа үгэхэ уялгатай.

Партиин ЦК-гэй мартын Пленумэй шиидхэбэриин ёһоор хүдөө ажахые хүтэлбэрилгэ шэнэдхэн хубилгагдажа байна. Манай республика дотор хүдөө ажахын үйлэдбэриие эрхилхэ нютагуудтахи 4 управлени бии болгогдоо: Улан-Удын, Кяхтын, Кабанскын, Хориин управленинүүд.

Эдэ управленинүүдэй ажал-ябуулга бүхыдөө хүдөө ажахын продуктнуудые ехээр абаха, тэрэниие бэлэдхэхэ гүрэнэй түсэбые дүүргүүлхэ, гүрэндэ хэрэгтэй нөөсэ бии болгохо, мүн тиимэ нөөсэ колхоз, совхоздо тогтоохо үүргэтэй.

Эдэ управленинүүдэй гол зорилгонууд, хэхэ хүдэлмэри тухай КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1962 оной мартын 22-ой тогтоол дотор хүсэд хэлэгдэнхэй. Энэ тогтоол бүхы газетэнүүдтэ толилогдоһон байна.

Управлени бүхэндэ партиин обкомой парторг бүлэг инструкторнуудтайгаа баталагдаа. Тэдэнэр эмхидхэлэй болон ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулхадань, хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ талаар түсэб даабаряа саг соонь дүүргэхын түлөө колхознигуудай болон совхозуудай хүдэлмэришэдэй дунда социалистическэ мүрысөө эмхидхэхэдэнь колхоз, совхозуудай партийна эхин организацинуудта туһалха байна. Обкомой парторг партиин райкомуудтай нягта холбоо барисаатайгаар хүдэлхэ.

Управленидэ мүн комсомолой обкомой комсорг бүлэг инструкторнуудтайгаа байха. Управленинүүдэй дэргэдэ партиин обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй район хоорондын газетэ гараха юм.

Нютагай үйлэдбэриин управленинүүдэй зүгһөө колхоз, совхозуудые хүтэлбэрилхэ хэрэг демократическа ёһоор бэелүүлэгдэжэ байха. Тиихын тула үйлэдбэриин управлениин Совет байгуулагдаа. Тэрэ Соведэй гэшүүд: нютагай үйлэдбэриин управлениин начальник, тэрэ мүн соведэй түрүүлэгшээр байха, парторг, комсорг, колхозуудай түрүүлэгшэнэр, совхозуудай директорнүүд, партиин райкомуудай нэгэдэхи секретарьнууд, райгүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэр, «Сельхозтехникын» отделениин эрхилэгшэ байха юм.

Совет болбол хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ, колхоз, совхозуудай экономикые хүгжөөхэ, бэхижүүлхэ, ажалай эмхидхэл болон түлөөһые гуримшуулха гол шухала асуудалнуудые хаража үзөөд, шиидхэхын тула 3 һарын туршада нэгэ дахин сугларха юм. Соведэй гаргаһан дурадхалнууд управленинүүдээр бэелүүлэгдэхэ ёһотой.

Нютагай үйлэдбэриин управленинүүд байгуулагдажа, хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэдэг районуудтахи гүрэнэй инспекци болюулагдаа. Управленинүүдэй мэдэлдэ совхозууд, районуудай ветлечебницэнүүд, үрэһэ шалгадаг, агрохимическэ лабораторинууд, племенной хүдэлмэри ябуулдаг, малай искусственна үрэжүүлгэ хэдэг станцинууд, шубуунай инкубаторна станцинууд, хүдөө ажахын ургамалнуудые үбшэнһөө, хорхой шумуулһаа һэргылхэ отрядууд болон пунктнууд үгтэхэ болоно.

Энэ шэнэдхэн хубилалта боложо хүдөө ажахын министерство, бэлэдхэлэй управлени болон совхозуудай трест болюулагдаа. Тэдэнэй орондо хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министерство байгуулагдаа. Энээнһээ гадна, хүдөө ажахын талаар республикын комитет байгуулагдаба. Тэрэниие дүримэй ёһоор партиин обкомой нэгэдэхи секретарь толгойлхо юм. Комитедэй составта республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын хүдөө ажахын асуудалнуудые эрхилдэг нэгэдэхи орлогшо, мүн тэрэ хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министр байха юм, обкомой хүдөө ажахын таһагые даагша, «Сельхозтехника» гэжэ нэгэдэлэй түрүүлэгшэ, республикын туршалгын станциин директор, уһанай ажахын республикын управлениин начальник оролсобо.

Хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министерство, «Сельхозтехника» гэжэ нэгэдэл, туршалгын станцинууд, хүдөө ажахын, бэлэдхэлэй талаар хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлдэг бусад бүхы организацинууд энэ комитедтэ мэдэлтэй байха.

Хүдөө ажахыгаа хүтэлбэрилхэ хэрэгые шэнэдхэн хубилгаһан ушар хүдөө ажахын үйлэдбэриин ябасын түлөө партийна организацинуудай харюусалгые бүри ехэ болгоно, эмхидхэлэй хүдэлмэриие саашадань бэхижүүлхэ, партийна болон гүрэнэй журамые бэхижүүлхэ, манай захиргаануудай бүхы шатада шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтын хойноһоо шалгалта, хиналта үдэр бүри хэжэ байха эрилтэ табина. Мүнөө ороо һо таряа, мяха, һү хэдыхэн процентээр ехээр абадаг болохо тухай хөөрэлдэнэ бэшэбди гэжэ бидэнэр бүгэдөөрэн мэдэрхэ ёһотойбди. Бидэндэ хооһон хөөрэлдөөн хэрэггүй, харин хэрэгые үндэһөөрнь хубилгаха, табигдаад байһан эрилтые хүсэд дүүрэн хангаха хэрэгтэй болоно. Хүдөө ажахын шухала продуктнуудые богонихон болзорой туршада 2—3 дахин ехээр абадаг болохо ёһотойбди.

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд энэ зорилгые хүдэлмэришэн ангиин, бүхы арадайнгаа эдэбхитэй дэмжэлгын ашаар лэ амжалтатайгаар шиидхэжэ шадаха байна. Манай промышленность хүдөө ажахыда бүри ехээр туһаламжа хүргэжэ байха ёһотой.

Үйлэдбэреэ бүри ехээр хүгжөөжэ, хүдөө ажахыда бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха харгы замые түрүү ажахынуудай, колхоз, совхозуудай новаторнуудай заагаад байһан мүнөө сагта партийна организацинуудай ябуулдаг эмхидхэлэй хүдэлмэриин гол зүйл гэхэдэ, ажалай һайн жэшээ дээрэ хүнүүдые һургаха, наука болон түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ ябадал болоно. Түрүү ажахынуудта хэрэглэгдэжэ, хүдөө ажахын продуктнуудые бүри ехээр абахые хангажа байһан бүхы һайн арга дүрэнүүд бүхы колхоз, совхозуудай туйлалта болохо ёһотой. Түрүү дүй дүршэлые шудалха болон нэбтэрүүлхэ хэрэгые һайн дуранай бэшэ, харин хүтэлбэрилэгшэ, мэргэжэлтэ бүхэнэй, коммунист, комсомолец бүхэнэй уялга гэжэ хараха шухала. Колхоз, совхозуудые, бригада, фермэнүүдые дүршэлтэй эмхидхэлшэд болон мэргэжэлтэй кадрнуудые бэхижүүлхэ асуудалда онсо анхаралаа хандуулха шухала. Хүдөө ажахын үйлэдбэри эмхидхэлгэдэ агрономой, зоотехнигэй, ветеринарна врачын, инженер-механизаторай бэелүүлдэг үүргыень улам дээшэнь үргэхэ, тэдээндэ материальна ажаһуудалай таарамжатай эрхэ байдал байгуулха тухай оролдожо байха хэрэгтэй.

Партиин агуу ехэ Программаар зэбсэгжэһэн бурят ороной коммунистнууд, бүхы ажалшад, хүдөө ажахын продуктнуудые элбэг дэлбэг болгохо талаар партиин табиһан зорилгые амжалтатайгаар шиидхэжэ, экономикоёо бүрин хүгжөөхэ зорилгоёо дүүргэхэнь дамжаггүй.

КПСС-эй ЦК-гэй мартын Пленумэй тогтоолые бэелүүлхын түлөө

КОЛХОЗ, СОВХОЗОЙ ҮЙЛЭДБЭРИИЕ БҮРИ ҺАЙНААР ХҮТЭЛБЭРИЛЖ

Хүтэлбэриин онол арга улам һайжаруулха

Республикымнай ажалшад хүдөө ажахыгаа эрид хүгжөөхэ зорилгоор һүүлэй хэдэн жэлэй туршада ехэ юумэ хээ. 1958 онтой сасуулбал, хүдөө ажахын продукциинуудые һуралгүй ехээр абадаг болообди. Гэхэ зуура, энэ талаар манайда үшөөл ехэ дутагдалнууд бии байнаар.

Эмхидхэлэй хүдэлмэри һула байһан, ногоо тарилсан газар тариалан эрхилхэ гуримые нилээд һаад хэһэн, үйлэдбэрэе мэргэжүүлхэ, үргэдхэхэ хүдэлмэриин хангалтагүй, газараа эдлэхэ, тэжээл бэлдэхэ хэрэгэй бодото зэргүй, мүн ажалай эмхидхэл болон түлөөһэн гуримшуулагдаагүй байһан ушарнууд эдэ дутагдалнуудые гэршэлнэ.

Хүдөө ажахымнай ёһоороо эрхилэгдэдэггүй байгаа гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй гээд элидхэлшэ, мүн хэлэгшэд мэдэрбэ.

Эдэ дутагдалнууд хүдөө ажахые хүтэлбэрилхэ шэнэ зургаануудые бии болгоходо шууд усадхагдажа, хүдөө ажахын үйлэдбэри ёһотой һайн зэтэй болохо, эдеэ хоолой зүйлнүүд элбэг дэлбэгээр абтадаг болохонь лабтай.

Элидхэлшэ, мүн үгэ хэлэгшэд хүтэлбэриин шэнэ зургаануудые бии болгохо тухай КПСС-эй ЦК-гэй мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдые һайшаажа зуураа, тэдэнэй хэхэ ажал, саашанхи зорилго тушаа дэлгэрэнгыгээр тогтоо.

Бурядай совнархозой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр **Карасев** үгэ абаад, хүдөө ажахыда промышленна предприятинуудай хүргэдэг туһаламжа тухай хэлэбэ.

Совнархозой промышленна предприятинууд колхоз, совхозуудтай суг хамта хүдөө ажахые шефэхэ туһаламжа үзүүлхэ хэмжээ-ябуулгануудые хараалаа гэжэ мэдээсэбэ.

Промышленна предприятинууд алмаһан материалнуудаа хэрэглэн, электрын хүсөөр үнеэ һааха 42 «ёлочка» түхеэрэлгэ колхоз, совхозуудта табижа, 3000 кубометр модо, 12 мянган центнер тэжээл бэлдэхэжэ үгэхэ, алмаһан материалнуудаараа гүрэ онощехарилили, үнеэдэй 5, хонидой 5, гахайн 5 байра бариха, 400 кубометр түмэр бетон үйлдэбүүдые бүтээжэ үгэхэ, тэрэнһээ гадна трактор, автомашина, хүдөө ажахын техникэ болон элдэб түхеэрэлгэнүүдые заһабарилха, 20 мянган тонно үтэгжүүлгэ гаргажа үгэхэ, спиртын заводой дэргэдэ тэжээлэй дрожь хэдэг цех нээжэ, жэллээ 14 мянган тонно дрожь хүдөө ажахыда үгэхэ гэхэ мэтэ тодорхой уялгануудые абанхай.

Захил хээд, хожомынь тэрэнээ абадатгүй колхоз, совхозуудые нүхэр Карасев шүүмжэлбэ.

— Промышленностиин хүдэлмэришэд колхоз, совхозуудай захилые дуратайгаар дүүргэдэг. Тэдэнэр хүдөө ажахые түргөөр хүгжөөн дэбжээхэ хэрэгтэ промышленностиин хүдэлмэришэдэй хубитань оролсохо ёһотой гэжэ гүнзэгыгөөр мэдэрнэ. Тиин КПСС-эй ЦК-гэй мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар дүүргэхын тула оролдолго гаргаха ёһотойбди,— гээд нүхэр Карасев үгэеэ түгэсхөө.

Гүрэнэй хиналтын Бурядтахи группын хүтэлбэрилэгшэ нүхэр **Болдонов** хабарай тарилгада бэлэдхэлэй ябаса тухай хэлэхэ зуураа, бии байһан дутуу дундануудые хурсаар шүүмжэлбэ.

Хабарай тарилгада һайнаар бэлдэһэн ажахынуудай хажуугаар олохон колхоз, совхозуудай тон муу бэлэдхэлтэй байһаниинь гэмнэлтэй. Жэшээнь, Хэжэнгэ, Агинагай совхозууд үрэһэ хүрэнгэеэ муугаар хадагалжа байна. Олон ажахы үрэһэ андалдан абаха хүдэлмэри муугаар ябуулна.

Мүн үтэгжүүлгэ поли дээрэ гаргаха хүдэлмэри һулаар ябуулагдаагүй шахуу. Кукурузын поли дээрэ наг шэбхэ гаргаха түсэб оройдоол 16 процент дүүргэгдэнхэй. Энэ талаар Мухаршэбэрэй «Знамя Ленина» колхоз, Суулгын совхоз, Сэлэнгын аймаг илангаяа муу байдалтай.

— Хүдөө ажахые хүтэлбэрилхэ шэнэ зургаанууд гүрэнэй журам сахиха талаар һайн жэшээ харуулха ёһотой,— гэжэ нүхэр Болдонов саашань хэлэнэ.— Мал үхэхэ гарзалхадаа мяха ехээр абаха хэрэгтэй һаад ушаруулна. Энээнтэй эрид шангаар тэмсэхэ зэргэтэйбди.

Тобир тарган мал гүрэндэ худалдаха гээшэ мяха ехээр абахын шухала нүхэсэл болоно. Тиихэтэеэ хамта шэбуу үсэхэбэрилгын шухала байгаые онсолон тэмдэглээ.

Колхоз, совхозуудтахи тоо бүридхэлые нариин нягтаар «архилхэ» ябадал ажахыгаа һайнаар эмхидхүүлхэ ехэ удхашанартай. Тиимэһээ хүтэлбэриин шэнэ захиргаанууд энээндэ онсо анхаралаа хандуулха ёһотой.

— Заиграйн аймагай бүхы ажалшад КПСС-эй ЦК-гэй мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдые үнэн зүрхэнһөө һайшааба,— гэжэ КПСС-эй Заиграйн райкомой секретарь нүхэр **Васильев** үгөө эхилбэ.

Заиграйн ажалшад эдеэ хоолой зүйлнүүдые элбэг дэлбэгээр абадаг болохо талаар зарим тэды амжалта түйлаа. Гэбэшье мал ажал, газар тариаламнай үшөөл бага продукци үгэдэг байһан зандаа. Энэ хадаа һула хүтэлбэриин лэ хойшолонгой болоно гэжэ үгэ хэлэгшэ онсолон тэмдэглэбэ. Тиимэһээ хүдөө ажахыгаа хүтэлбэрилхэ шэнэ зургаанууд эдэ дутагдалнуудые усадхаха хэмжээнүүдые абаха болоно.

— Ажахын амжалта хангалтагүй хүсэн—кадрнууд байһаниинь мэдээжэ. Кадрнуудые шэлэн томилхо, һургаха, хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ шэнэ зургаанууд КПСС-эй райкомуудтай хамта гол анхаралаа хандуулжа байха болоно. Манайда малшад, механизаторнууд, мүн бусад мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд дуталдана. Фермэ, бригадануудай хүдэлмэришэдэй түлөөһые гуримшуулха, абаһан продукциинь зэргээр түлэхэ гурим түргөөр нэбтэрүүлхэ шухала.

Колхоз, совхозуудые техникээр, барилгын түхеэрэлгэнүүдээр мууса хангадаг байһананнь түлөө республикын зарим организацинуудые шүүмжэлээ.

— Заиграйн аймагай ажалшад 1962 ондо абаһан социалис уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхэ,— гээд нүхэр Васильев үгэеэ дүүргэбэ.

—Хүдөө ажахы хүтэлбэрилгые эрид һайжаруулхын тула партиин ЦК-гэй мартын Пленумэй хараалһан революционно хэмжээ-ябуулгануудые манай аймагай ажалшад үнэн зүрхэнһөө һайшаагаад, мал ажалай, газар тарялангай ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхын түлөө шангаар тэмсэжэ байна,—гэжэ КПСС-эй Тарбагатайн райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **Тупикин** тэмдэглэбэ. Энэ жэлдэ сэбэр паараа 25 процентээр хороожо, шэнэ газар ехээр хахалхабди. Тиихэдээ бүхы тарилгымнай талмай 5 мянган гектараар нэмэхэ юм. Кукурузынгаа поли дээрэ 15 мянга гаран тонно наг шэбхэ гаргаад байнабди.

Энэ жэлэй нэгэдэхи кварталда аймагнай нёдондо жэлэйхиһээ 2,5 дахин ехэ мяха гүрэндөө худалдажа, кварталайнгаа түсэб 126 процент дүүргээ. Аймагай зарим колхозууд гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэнхэй. Гүрэндэ үндэгэ худалдаха нэгэдэхи кварталай түсэб 250 процент дүүргэгдээ.

Ажал хүдэлмэридөө амжалтануудые түйлажа, бүгэдэндэ жэшээ харуулдаг хүнүүд үдэр бүри олошоржо байна. Аймагаймнай түрүү малшад, коммунистнар Кушнарев, Петров болон бусад адуулдаг малайнгаа шэгнүүрые үдэр бүри 700—900 граммаар нэмээнэ. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон нүхэр Яковлев, Калининай нэрэмжэтэ колхозой — нүхэр Мясников гэгшэд 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абаад, гарзагүйгөөр түлжүүлжэ байнад.

Колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилхы кадрые шэлэн табиха, тэдэнние һургаха талаар партиин райком горьтой юумэ хээ. Энэ жэлдэ колхозуудта түрүүлэгшээр, партийна организациин секретарьнуудаар һайн бэлэдхэлтэй, хүдөө ажахын, промышленностиин мэргэжэлтэд дэбжүүлэгдээ. Колхозой түрүүлэгшэ, партийна организациин секретарьнуудай семинар, зүблөөн үе үе зарлагдажа байдаг болоо.

Колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управлениинүүдые бушуу түргэн хүдэлгэжэ эхилүүлхэ гээшэ тон шухала болоод байна. Юуб гэхэдэ, мүнөө хүдөө ажахыда угаа харюусалгатай сагай ерээд байхада, колхоз, совхозуудай хүдэлмэридэ хэншье туһа хүргэнэгүй. Барилга хэхэ гэхэдэ — проект байхагүй, «Бурстройтрестдэ» захихадань хэдэн һара, жэлээр барина. Үрэһэнэй таряа андалдан абахынь тула колхозуудые аяар Зэдын аймаг, 300—400 километр газарта эльгээнэ; зэр зэмсэг, машина техникэ хубааха талаар ехэхэн дутагдалнууд үзэгдэнэ.

Манай аймагай ажалшад партиин ЦК-гэй мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ бүхы хүсэ шадалаа зорюулхаар бэлэн гэжэ областной партийна организациие найдуулхые намда даалгаа,— гээд Тупикин үгэеэ дүүргэбэ.

Ажал хүдэлмэридөө амжалтаа ерээ гэжэ нүхэр Смолин тэмдэглэбэ. Хэрбээ урдань газараа тарилгын урда тээ уһалаад лэ үнгэрдэг һаа, мүнөө шэнэ ургамалнуудтай болохо доо тэдэнэй ургажа байха үедэнь уһалха эрилтэ табигдана. Энэ талаар манай мэргэжэлтэд, мелиораторнууд юушье хэнэгүй, уһалууриин хүдэлмэрие хүнгэдхэхэ талаар юушье дурадханагүй.

— Манай колхозой гэшүүд партиин ЦК-гэй мартын Пленумэй материалнуудтай танилсажа, тэрэниие бүримүһэн һайшааба,—гэжэ Сэлэнгын «Улаан Оронго» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр **Цыренов** үгэеэ эхилбэ.—Пленумэй тогтоол бүхыдөө арад зоной аша туһада, баян дэлгэр ажаһуулгада зорюулагданхай.

Партиимнай Центральна Комитет колхоз, совхозуудта бии байгаа арга боломжонуудые элирүүлжэ, саашадаа хүгжэхэ замыень тодорхойгоор заажа үгэбэ гээшэ. Эгээн һайн талань юуб гэхэдэ, колхоз, совхозуудта бодото туһаламжа хүргэхэ, ёһотоор хүтэлбэрилхэ шэнэ органууд бии болобо. Урдань байһан Хүдөө ажахын министерствоһээ туһаламжа абадаггүй байгаабди. Би зургаан жэлдэ колхозой хүтэлбэридэ ябажа байнаб. Колхознай энэ министерствоһээ гушаад модо газарта байгаа. Теэд тэндэһээ хүнүүдэй ябажа, ямар нэгэн туһа хүргэһэниие һананагүйб.

Нютагуудтахи үйлэдбэриин шэнэ управленинүүд колхоз, совхозуудай үйлэдбэридэ бии байгаа арга боломжонуудые элирүүлжэ, тэрэниие хэрэглэхэдэ маанадта бодото туһаламжа хүргэхэ бэзэ гэжэ найдагдана. КПСС-эй обкомой парторгнуудайшье хэхэ хүдэлмэри ехэ. Мүнөө колхоз, совхозуудай бригадануудые шадабари, мэргэжэл багатай хүнүүд ударидажа байна гээшэ. Тэдэ кадрнуудые зүбөөр шэлэн оложо, һургаха хэрэгтэй болоно.

Манай колхоздо тэжээл бэлэдхэлгэ малай олошоролгоһоо нилээд гээгдэжэ ябана. Тиимэһээ тарялангаа шэнээр хубаарилжа, шэниисэ, ячмень, кукуруза, горох, бобы ехээр тариха гэжэ шиидээбди. Энэ жэлдэ кукурузын тарилгые 1000 гектарта хүргэхэмнай. Теэд энэ хэрэгые эмхидхэхэдэмнай пропашной тракторнууд дуталдана. Эдэ үдэрнүүдтэ кукурузын поли дээрэ шэбхэ гаргаха, насосно станциһаа уһалха хүдэлмэри ябуулагдажа байна.

Эдлүүриингээ газар зүбөөр ашаглахын тула паар болохо газар дээрээ хара таряа таридаг болохомнай. Тэрэнээ зунай эхеэр хуряажа абаад, силос даража, паараа элдүүрилхэбди.

Хахалжа болохогүй хүрьһэтэй сабшалангые һайжаруулха тушаа элидхэлшэ тон зүб тэмдэглээ. Хэрбээ сабшалангые һайса үтэгжүүлжэ, уһалжа шадаа юм һаа, гектарай 40—50 центнер ургаса абтахаар гээшэ. Теэд манай колхоз дунда зэргээр гектарай сроой 6 центнер үбһэ абана бшуу. Сабшалан жэлһээ жэлдэ муудажа, бургааһанда дарагдажа байна. Хайшан гэжэ энээнһээ гарахаб гэхэдэ, сабшалангаа ажахын тоосоондо ороһон бригадануудта даалгажа, эзэтэй болгохо шухала. Тиигэбэл сабшалан үтэгжүүлэгдэхэ, уһалагдаха гээшэ.

Гэхэтэй хамта уһалууриин газарые үргэдхэхэ, уһалууриин системэнүүдые шэнээр бариха хэрэгтэ нютагуудтахи үйлэдбэриин управленинүүд түрүүшын үдэрһөө анхарха болоно.

Саашань нүхэр Цыренов хүдөө ажахын продуктнуудай өөрынь үнэ сэнгые химдаруулха асуудалда тогтоходоо, ажалай гаргашые хороохо, ажахы бүхэндэ алмалта арьбалалта ехээр хэхэ, ажал ехэтэй хүдэлмэрие оньһожоруулха хэрэгтэй гэбэ. Энэ талаар манай колхоздо зарим тэды юумэ хэгдэжэ байнхай. Һаалиин хоёр фермэдэ үнеэд оньһон аргаар һаагдана. Тэжээл буйлуулха түхеэрэлгэнүүд тодхогдохоёо байна.

Партиин ЦК-гэй мартын Пленумэй хүндэлэлдэ колхозой гэшүүд урда жэлэй энэ үеынхидэ орходоо хоёр дахин ехэ мяха гүрэндөө худалдажа, кварталай түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. 4500 хурьган абтажа, бүрин бүтэн түлжүүлэгдэжэ байнхай. Хабарай тарилгада хүсэд хүрэхэ үрэһэн бии. Трактор, машинанууд тарилгын хүдэлмэридэ бэлдэгдэжэ дүүрэхэеэ байна.

Колхозой гэшүүд энэ жэлдэ абаһан уялгаяа дүүргэхын тула бүхы хүсэеэ элсүүлхэ байһандань дамжаггүй гэбэ.

Удаань Түнхэнэй «Сибиряк» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр **Домышев** трибунада гаража, партиин XXII съездын, КПСС-эй ЦК-гэй мартын Пленумэй тогтоолнуудые бэелүүлхын тула колхознигуудай дунда хэжэ байһан хүдэлмэри тухайгаа хэлээ. Колхознай байгша оной нэгэдэхи кварталда гүрэндэ мал ажалай продуктнуудые худалдаха түсэбөө бүхы талаарнь амжалтатайгаар дүүргээ. Нёдондоной энэ үеынхиһөө 28,9 процент ехэ мяхан гүрэндэ тушаагдаа. Түсэбэй ёһоор 2620 центнер һүн худалдагдаха аад, тэрэнээ 3206 центнертэ хүргөөбди. Энэмнай нёдондоной энэ үеынхиһөө 41,6 процент ехэ болоно. Мүн гүрэндэ үндэгэ худалдаха кварталай түсэб 128,9 процент дүүргэгдээ.

Эдэ бүхы амжалтанууд яагаад түйлагдааб гэхэдэ, колхознай бүхы үнеэдээ искусственна аргаар үрэжүүлдэг болонхой. Тиимэ хадаа ажахыдаа эгээн зохид сагта тугалнуудые абадаг болообди. Тугалнууд гол түлэб декабрь, январь, февраль һарануудта абтана. Мүнөө фермэдэмнай шэнэ түрэһэн 1000 шахуу тугал бии. Жэлэй эхиндэ үнеэдые тугаллуулхада һү ехэ үгэдэг гэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ ха юм. Үбэл гараһан тугалнуудшье шэрхи һайн байжа, томонуудыень жэлэй һүүлдэ гүрэндэ тушаахаар болодог.

Тугалнуудые үнеэдтэ хүхүүлжэ түлжүүлдэг гуримаа орхёод байнабди. Энэ ушарта шэмэ багатай үнеэн гээд лэ 1—2 тугал түлжүүлэгдэдэг байгаа. Мүнөө үнеэдээ бултыень һаалаг болоходомнай һүн ехээр абтана.

Һаалиин фермэнүүдые томодхохо талаар хэмжээнүүд абтана. Никольск гэжэ газарта шэнэ фермэ эмхидхэжэ, жэлэй эсэстэ тэндээ 170—200 үнеэтэй болохобди.

Һү абалгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ тэрэнэй тоһолигые сэхэдхэхэ тон шухала гээшэ. Тиимэһээ бидэнэр фермэ дээрээ һүнэй тоһолигые шалгаха түхеэрэлгэнүүдтэй болообди. Һаалишадай ажалай түлөөһые гансахан һааһан һүөөрнь бэшэ, мүн тэрэнэй тоһолигой хэмжээгээр үгэдэг болообди. Һүнэй тоһолигые шалгаха талаар тусхай инструктор томилогдонхой. Тэрэмнай тоһоной заводто байжа, колхозой фермэнүүдһээ ороһон һүнэй тоһолигые шалгалсадаг юм. Иимэ хиналта табиһанай ашаар һүнэй тоһолиг нилээд дээшэлээ.

Һаалиин фермэ дээрэ үнеэдые оньһон аргаар һаадаг боложо байнабди. Мүнөө хоёр фермэ дээрэ тиимэ түхеэрэлгэнүүд тодхогдожо дүүрэхэеэ байна.

1961 оной намарһаа эхилжэ колхоздомнай түрүү дүй дүршэлэй байшан эмхидхэгдэнхэй. Тэндэ бригада, фермэнүүдэй хүдэлмэриин дүнгүүд харуулагдажа, түрүүшүүлэй хүдэлмэриин дүй дүршэл согсологдодог байна.

Үнгэрэгшэ ноябрь һарада колхоздоо хүдөө ажахын выставкэ эмхидхэһэн байнабди. Эндэ колхоз дотороо бии байгаа түрүү шэнэ юумэнүүдые харуулжа, ко...
эдэбхи үүсхэлые ...
шэлүүлжэ шадааб...

Түрүү дүй дүрш...
үдэр бүри хүдэл...
10 дахин хүдөө а...
далаар кинокарти...
руулагдадаг байха...

Энэ жэлдэ баян...
хын тула хабарай...
бэлэдхэлэй хүдэлм...
дээд байна. Кол...
мянган гектар паа...
паар бэлдэгдэнхэ...
трактор, 46 сеялк...
ватор, 38 плуг, 3...
на бэлэн болонхой...
торнуудай хээрэ ...
элон газарта түх...
Хабарай тарилгад...
болохо горючи, ...
үтэгжүүлгэ зөөгд...
хай. Поли дээрэ ...
тонно наг шэбхэ, ...
кукурузын полидо...
тонно гаргагдаа.

Байгша ондо ...
газарай хубаарил...
хээбди. Ургаса ех...
сэ 3100 гектарта ...
гэхэ гү, али тар...
процентые ээлхэ ...
гектарта ячмень, 3...
тарта горох сэбэр...
ха юм. Алтайн...
«Страна Советов»...
үрэһэ асаржа, 50...
жээлэй бобы тари...
600 гектарта куку...
тарта сахарай свё...
тарта хартаабха ...
байна. Эдэ бүхы т...
үрэһэ хүрэнгэ бэ...

Машина техник...
механизаторнууды...
хэрэгтэ колхознай ...
харал табина. Ко...
шэл ехэтэй меха...
Богдаловай хүтэлб...
хүн механизаторну...
да нютаг дээрэ ...
байнхай.

Саашань нүхэр...
колхозойнгоо холы...
түсэб, зорилгонууд...
тожо хэлээ. Ойры...
лэй туршада кол...
ажалай фермэ, гү...
модхогдожо, тусха...
болгогдохо байна. ...
Түхэреэн гэжэ га...
1000 толгой эхэ га...
хаар фермэ түхээ...
Тэрэ фермэдэ по...
4 һаратай болото...
лэгдэхэ. Мүн Аха...
ленидэ 1963 ондо ...
тай фермэ бии бо...
тын отделенидэ б...
600 гахайтай ферм...
дэхэ. Тиигэжэ ко...
рэндөө жэл бүри ...
ехээр үгэжэ бай...
түсэбтэй.

Энэ жэлдэ ...
ажахын бүхы һа...
ажахын тоосоо ...
колхознигуудай ...
лөөһые абаһан ...
хэмжээгээр үгэ...
мнай.

> *Хүдөө ажахые саашадань дэбжээн хүгжөөхэ хэрэг гол шухала, хойшолуулашагүй зорилго байха зуураа, мүн коммунис байгуулалтын хүндэ зорилгонуудай нэгэн болоно. Хүдөө ажахын хүгжэлтын хэмжээн арад зоной һайн ажаһуудалые, элбэг дэлбэг коммунис байдалай замаар оронойшнай урагшаа дабшахые тодорхойлно. Тиимэ дээрэһээ хүдөө ажахые саашадань дэбжээн хүгжөөхэ, эдеэ хоолой зүйлнүүдые элбэгээр абадаг болохо гээшэ бүхы партиин хэрэг, бүхы арадай хэрэг болохо ёһотой.*
>
> (КПСС-эй ЦК-гэй мартын Пленумэй тогтоолһоо)

Арга боломжонууднай ехэ, тэрэнээ хэрэглэжэл шадаха

Хүдөө ажахын продуктнуудые жэлһээ жэлдэ ехээр абаха арга боломжонуудай колхоз, совхоз бүхэндэ хизааргүй ехэ байһан тухай үгэ хэлэһэн хүн бүхэн тэмдэглээ. Эгээн түрүүн хүдөө ажахын гол баялиг болохо газар тариалан зүбөөр, аша үрэ ехэтэйгээр ашаглажа, ниитынгээ адуу малые шэмэтэй һайн тэжээлээр хүсэд хангаха талаар ямар хэмжээнүүдэй абтажа эхилһэн тухай хэлэгдээ.

КПСС-эй Бичурын райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **Смолин** үгэ хэлэхэ зуураа, партиин XXII съездын хараалһан асари ехэ зорилгонуудые бэелүүлхын тула аймагай ажалшадай хэжэ байһан ажалай дүнгүүдые согсолбо. Үнгэрһэн үедэ аймагнай гүрэндэ мяха худалдаха 1-дэхи кварталай түсэб 111 процент дүүргээ гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхиһөө 716 центнер ехэ мяхан тушаагдаа. Мүн үндэгэ худалдаха түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. Гансал һү худалдалгаар кварталай түсэб 75 процент дүүргэгдэһэн байна. Хоёрдохи кварталда энэ гээгдэлһээ гарахабди.

XXI партсъездын, Калининай нэрэмжэтэ колхозуудта үнеэд уягдангүйгөөр байлгагдажа, оньһон аргаар һаагдана. Калининай нэрэмжэтэ колхозой һаалишадай дүй дүршэлые партиин райкомой бюро дээрэ хаража үзөөд, тэрэниие һайшаажа, бүхы колхозуудта нэбтэрүүлхые дурадхаһан байнабди.

Тарялангай хубаарилга шэнэдхэгдээ. Энэ жэлдэ шэниисэ, ячмень, кукуруза урдынхиһаа нилээд ехээр таригдаха. Сахарай свёклын тарилга 2200 гектарта хүргэгдэхэ.

Гэхэтэй хамта сахарай свёкло ургуулха хүдэлмэриин хүсэд оньһожоруулагдаагүй дээрэһээ энэ ажалда аяар 2100 хүн ябана. Хүн бүхэндэ дунда зэргээр 1,1 гектар тарилга хүртэнэ. Тиин Ждановай нэрэмжэтэ колхоздо тэрэнь 1,6 гектарта хүрэнэ. Иимэ ехэ газарта ургаса шэнгэрүүлхэ, ургаса хуряаха хүдэлмэрие гараар хэхэ гээшэ бэрхэтэй гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээд, ажал ехэтэй хүдэлмэрие али болохоор оньһожоруулха тушаа эрилтэ табяа. Имагтал гараар хэгдэдэг ажалай ехэ байһан дээрэһээ сахарай свёклын өөрынь үнэ сэн ехэ байһаар. Тэрэшэлэн минеральна үтэгжүүлгын хомор дээрэһээ ургаса доошолно. Гадна нютагай эрхэ байдалда таараха сортын үрэһэ өөһэдөө ургуулдаг болоо һаамнай дээрэ байгаа.

Тарялангай газарые шэнэ янзаар уһалжа эхилхэ саг

КПСС-эй ЦК-гэй мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон Үдын совхозой хонишод 1962 онойнгоо түл абалгын түсэб дүүргэхые шармайн оролдоно.

Ажахын тоосоондо ороһон Николай Краснопеевэй хонишодой бригада мүнөө 603 эхэ хонидһоо 517 хурьга абаа гэхэ гү, али 100 эхэ хонин бүриһөө 85 хурьга түлжүүлжэ байна. Түл абалга үргэлжэлһөөр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бригадын гэшүүн, коммунис ажалай ударник Михаил Краснопеев хонидоо адуулжа ябана.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Хүдөө ажахые хүгжөөлгэ—бүгэдэ ниитын хэ...

Партиин ЦК-гэй мартын Пленум оронойнгоо хүдөө ажахые коммунис байгуулалтын эрилтэдэ харюусамаар хүгжөөхэ революционно удхашанартай хэмжээ-ябуулгануудые хараалаа. Тиихэдээ ногоо тарилсан газар тариалан эрхилдэг гуримые тон таарахагүй, хоро хохидолтой гурим гэжэ буруушаагаад, пропашной ургамалнуудые хаа хаанагүй таридаг болохо тухай һанамжалан дурадхаһаниинь элитэ. Гэхэтэй хамта хүдөө ажахыгаа хурдан түргэнөөр, хүсэн түгэлдэрөөр хүгжөөн дэбжээхэ хэрэгтэ эрдэм наукын ехэ үүргэтэй байһаниинь Пленумэй документнүүд дотор заагданхай. Тиимэһээ элидхэлшэ нүхэр **В. Р. Филиппов,** үгэ хэлэгшэд энэ асуудалда мүн лэ анхарал хандуулна.

— КПСС-эй ЦК-гэй мартын Пленум эрдэм наукын эмхи зургаануудай урда тон харюусалгатай зорилгонуудые табилсаа. Энээнтэй дашарамдуулан манай институт тушаа В. Р. Филипповэй ажаглалта хэһэниинь маша зүб байна,— гэжэ Бурядай эрдэм шэнжэлгын комплексно институдай директорэй орлогшо нүхэр **Ц. О. Очиров** хэлэбэ.—СССР-эй Наукануудай академиин харьяата институдуудай эмхидхэл болон ажал-ябуулгада шэнэдхэлгэнүүдэй хэгдэһэнтэй зохилдуулан, бидэшье һүүлэй үедэ зарим тэды юумэ хэжэ байнхайбди.

Бурят бэшэгэй дүримые гуримшуулха хүдэлмэреэ дүүргээд, социологиин талаар шэнжэлгэ хэжэ эхилээбди. Биологиин ба хүрьһэ шэнжэлхэ таһагнай Байгал шадархи нютагуудай торфтой, намаг газарнуудые шанаржуулжа, үрэжэл һайнтай эдлүүри болгохо зорилго табинхай. Тэрэшэлэн мяхалиг үүлтэрэй, ашаг шэмэ ехэтэй мал бии болгохо, мүн тиихэтэеэ хамта элдэб тэжээл элбэгжүүлхэ аргануудые манай институт шэнжэлжэ байна.

Ногоо тарилсан газар тариалан эрхилдэг гурим манайшье хүдэлмэридэ муугаар нүлөөлдэг байгаа. Энэ алдуу дутуугаа заһажа байгдана. Манай республикын газарай ургамалай болон хүрьһэнэй карта зохёогдожо байна. Сэлэнгын, Яруунын аймагуудта бүришье тодорхой шэнжэлгэ хэгдээ. Институдай хүдэлмэрилэгшэд Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ болон бусад колхозуудай ...
шэнжэлһэн, ажах...
до орохо хэрэгтэй...
һа хүргэһэн байха...

Тарялангай г...
гектар бүридэ 75 ...
шэ бүхы газарай ...
бүридэ 16 центнер ...
гээшэ колхоз, сов...
шиидхэжэ шадаха...
Зүгөөр тиихын тул...
зүбөөр, эзэн ёһоор...
рилгынгаа хубаа...
хын эрилтэдэ хар...
руугаар хубилга...
Манай эндэ гол ...
сэ, ячмень, куку...
һайн ургаса үгэхэ...

Комплексно ...
хин үтэгжүүлгын ...
анхарал багаар т...
шүүмжэлэл баһа...
тушаа хэлсэдэгш...
тэй юумэ хэжэ ...
Энэ алдуугаа заһ...
нүүдые хараалаад, ...
рэнь бэелүүлжэ ...
Минеральна үтэг...
лаар абаад хар...
республика һүүл...
ниие улам багаар ...
болоһон байгаа. ...
наржуулхын тула...
ба минеральна ...
нүүдые хэзээ ...
ехээр хэрэглэхэ ...
мэдээтэй. Гэхэ зү...
ба хүрин нүүрһ...
гаар буйлуулха...
мочевинэ гэдэг ...
һайн материалай ...
һыень манай хи...
лээд, ашаглалга ...
бэлэн. Энээни...
хүргэлгэ совнарх...
даха болоод бай...

Нютагуудай ...
управленинүүдые ...
ушар колхоз, ...
ажал хэрэгтэ с...
һөө гадна, эрдэм...
зургаануудтай ...
саае улам ургэд...

БУРЯТ ҮНЭН
2-дохи нюур

КПСС-эй ЦК-гэй мартын Пленумэй тогтоолые бэелүүлхын түлөө

ҮДӨӨ АЖАХЫН ПРОДУКТНУУДЫЕ ЭЛБЭГ ЕХЭЭР АБАДАГ БОЛОЕ

-эй XXII съездын нүүдэй үндэһөөр үулинуудай харюу- ри дээшэлһэн, мэр- е бэлдэлгын шанар аруулха эрилтэ та- болоһон байна,— гэ- й хүдөө ажахын ин- директор нүхэр **Бар-** эглэбэ.— Манай ин- багшанар болон сту- партиин ЦК-гэй мар- умэй дүнгүүдые зүб- эд, хүдөө ажахын дые бэлдэлгын ша- һайжаруулха хэдэ ээнүүдые хараалаа. хые хүгжөөхэ хэрэг- наукын дүүргэхэ үүр- хэлэхэтээ хамта ын заабаринуудые сахиха тухай онсо- хые тон шухалада йнаб. Агротехникын үргээгүй дээрэһээ сын абтадаг байһа- литэ. Сеялкэнүүдэй заһабарилагдаһан, аһанһаа тарилгын дыдадаг бшуу. Тиин м ажахынуудай хү- гшэд энээнии хэрэг- байна. Тиигээд га- дэ бэшээр—зарим- агыгөөр, заримдаа хахалдаг, далан үрэһээ баһал элдэ- аг ушар үзэгдэнэ.

хүдөө ажахымнай эгдэдэггүй байгаа зүб хэлэгдэнэ. Тии- үрхи һалбаринууд ли бригада, фермэ, е даадаг мэргэжэл- эхэ хэрэгтэ тусгаар хандуулха шухала. дхэлгын хэрэг гол адирнуудһаа дулды- мэ хадань, энэ хү- мэргэжэлтэдые то- хала гэжэ һананаб. аа талмайн хубаа- д хубилгажа, куку- , горох гэхэ мэтэ ехэтэй ургамалнуу- анагүй ехээр тари- годо үйлэдбэришэд, оролдолгые хам- юулжа, ойрын саг- тарялан болон мал элгын талаар эрид хубилалта туйлагдахань лабтай.

— Кабанскын аймагай ажалшад КПСС-эй Центральна Комитедэй мартын Пленумэй тогтоол болон Хандалгые ехэтэ һайшаан угтаа,— гэжэ райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **Антоненко** мэдүүлбэ.— Пленумэй хараалһан хэмжээябуулганууд ээлжээтэ ехэ алхам болоно. Арад зоной хэрэглэмжые хүсэд дүүрэн хангахын тула эдеэ хоолой зүйл элбэг дэлбэг болгохо хэрэгтэ манай парти хододоо анхарал табидаг байһаниинь элитэ. Гэхэтэй хамта хүдөө ажахынгаа бүхы һалбаринуудые саашадань эрид ехээр, үрэ түгэсөөр хүгжөөхэ тухай мүнөө хэлэгдэжэ байна. Манай аймагай партийна организаци энэ асуудалаар юу хэхэ тухайдаа зүбшэлжэ, тодорхой хэмжээябуулгануудые хараалаа.

Цементын заводойхид хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ хубитаяа оруулха зорилго табяад, һүүлэй үедэ горьтой юумэ хэжэ байнхай. Эдэнэр совхозой нэгэ фермые шефтээ абаад, тэрэниие юһэдэхи цехнай гэжэ нэрлэдэг юм. Тэрэ фермэдэ ошожо ажалыень хамһалсахаһаа гадна, соёл болбосоролой хүдэлмэри ябуулхадань туһа хүргэдэг. Иигэжэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин үргэнөөр ябуулагдаһанай ашаар совхозой хүдэлмэришэдэй эдэбхи хэшээл улам бадарна. Үнгэрэгшэ квартална нёдондоной энэ үеынхиһөө хоёр дахин ехэ мяха тушаагаа. Хоёрдохиин даабари мүн лэ амжалтатайгаар дүүргэхэ бэлэдхэл хэнхэй.

Үнгэрэгшэ жэлдэ үбһэ тэжээл хүсэд хүрэхөөр абажа шадаагүй байгаабди, тииигээд мал ажалаа хүгжөөхэ хэрэгтэмнай һаад бэрхэшээл ушарна. Энээнһээ зохихо тобшолол хэжэ, мүнөө жэлдэ малай тэжээл бардам хүрэхөөр абаха хэрэгтэ хамаг хүсэеэ хандуулхаар шиидэнхэйбди. Энээнэй урда тээ кукуруза тарибашье, һайн ургаса абажа шададаггүй байһамнай гэмшэлтэй.

Элдэб ногоо тариха дуратайшуул гэжэ бидэниие нэрлэнэ. Тэрэнь балайшье зүб гэжэ һанахагүй байнаб. Юуб гэхэдэ, ногоо ехээр таридагуудай тоодо орохоор бэшэл байхабди.

Ажахын тоосоондо хаа хазнагүй орожо байгдана. Тиигэбэшье тракторно-таряан ажалай бригадануудта хайшаа гуримтай, ямар түлөөһэтэй байха тухай һанамжа, тайлбаринууд үгы байһаар.

Мяха ехээр абаха нөөсэ, арга боломжонуудай нэгэниинь шубуу үдхэлгэ болоно. Манай аймагта гурбадахи жэлээ шубуудые үдхэжэ байнхай. Кабанскын совхоз нёдондо 160 мянган нугаһа үдхэжэ, нилээд ехэ мяха гүрэндэ тушаагаа. Мүнөө жэлдэ 250 мянган шубуу тэжээжэ, 5 мянган центнер мяха тушаахаар хараална. Аймаг бүхэн шубуудые тэжээхэ аргатай. Теэд ехэ нуур, сөөрэмтэйл газарта шубуу үдхэжэ болохо юм гээд, энэ һалбариие хэрэгсээдэггүй байһаниинь буруу.

> —Ургаса ехэтэй ургамалнууд бологшо кукуруза, горох, тэжээлэй бобы, малда эдюулэгдэхэ сахарай свёкло бүри ехээр таригты, эдэ ургамалнуудые тариха, элдүүрилхэ ба хуряаха оньһожоруулагдаһан арга үргэнөөр хэрэглэгты, тэдэниие абахын тулада хэгдэдэг ажал болон эд зөөриин гаргашануудые бага болгогты.
>
> *(КПСС-эй Центральна Комитедэй хандаһан Хандалгаһаа)*

Хүдөө ажахын техникэ тухай хэдэн үгэ хэлэхэ хүсэлтэйб. Машина техникэ заһабарилгые «Сельхозтехникын» нэгэдэлэй мэдэлдэ оруулха шухала. Юуб гэхэдэ, колхоз болон совхозууд өөһэдын мастерскойтой нэрэтэй аад, тэндэнь биратай юумэ хэгдэдэггүй. Тэрээнһээ боложо машина, тракторнууд хүсэд заһабарилагдангүй эбдэржэ байдаг.

Буркоопсоюз болон соёл гэгээрэлэй бусад эмхи зургаанууд хүдөө нютагуудта анхаралаа багаар табидаг байна гэжэ хэлэмээр. Саашадаа эд хэрэгсэлэй ба соёл культурын талаар совхоз, колхозуудай хуулита эрилтые хангаха асуудалда анхаралаа хандуулдаг, оролдолго гаргадаг болог лэ.

...дөө нютагуудта ябуулдаг партийна хүдэлмэреэ эрид үргэдхэхэ, шанаржуулха

Центральна Коми- ын Пленумээр ха- н ехэ зорилгонууд арад зоной ажал р, тэмсэл орол- бэлүүлэгдэхэ болоно. партийна, советскэ, болон комсомо- изацинууд ажалша- ябуулжа байгаа по- хүмүүжүүлгын, эм- дэлмэреэ эрид һай- уялгатай. Партийна суглаан дээрэ үгэ хэдүүд энэ асуу- эн анхарал хан-

совхозой хүдэл- мэргэжэлтэд пар- Центральна Комите- Пленумэй түүхэтэ нүүдые ехэ баяр айгаар угтан ниие бодото дээ- лхын тула эсэшэ өөр оролдожо бай- Баргажанай сов- тийна организациин нүхэр **Поздняков** Хүдөө ажахын дые ехээр абаха, далдаха уялгамнай гаар дүүргэгдэжэ жэлэй нэгэдэхи гүрэндэ һүн 2 да- н э дахин ехээр ху- Нэгэдэхи квартал- нер мяха худалда- байгаад, 615 цент- абди.

хүдэлмэришэд ЦК-гэй мартын Пле- олтой танилсаад, нёдондонойхиһоо 40 процентээр, мя- центээр, үндэгэ — эшэлүүлхэ гэһэн абаа.

мэреэрээ үльгэр үлдаг замаймнай үдэр бүри олошор- Совхозой түрүү һаа- евина, Зубкова, гэгшэд даадаг өө үдэр бүхэндэ һү һаана. Үбэлэй шахан таргалуулха дүй дүршэлтэй Парфений Рома- һайнаар эмхид- гаа толгой бү- ын шэгнүүр сүүд- 1000 граммаар нэ-

хонишод баһал дэлжэ байнхай. 8 мянга гаран хурьга абаха түсэбтэй һэмди. Мүнөө 6400-гаад хурьган абтаад, хоролто гарзагүйгөөр түлжүүлэгдэжэ байна. Тарялангай ургаса дээшэлүүлхэ талаар баһал горьтой хүдэлмэри хэгдэнэ. Үрэ шэмэ багатай зелёнко, овёс гэхэ мэтые таридаг талмай эрид бага болгогдожо, кукуруза, бобы, горох, ячмень ехээр таригдаха. Жэшээлхэдэ, нёдондо жэл ячмень 300 гектарта тариһан аад, мүнөө жэл 915 гектарта тариха гээбди. Кукурузын поли 800 гектарта хүрэтэр үргэдхэгдэхэ юм.

Хүдөө ажахын продуктнуудые абалгаар туйлаһан түрүүшымнай амжалта өөрөө зүндөө ерээгүй. Энэ хадаа совхозой партийна, профсоюзай, комсомолой организацинуудай, дирекциин зүгһөө ажалшадай дунда ябуулдаг политическэ, хүмүүжүүлгын болон эмхидхэлэй ехэхэн хүдэлмэриин үрэ дүн гээшэ. Түрүүшүүлэй дүй дүршэлые бүгэдын шадабари болгохын, хүдэлмэришэдэй дунда социалис мүрысөө зүбөөр эмхидхэхэ, партиингаа XXII съездын, ЦК-гэй мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдэй гүн гүнзэгы удхые хүн бүхэндэ ойлгуулжа үгэхын тула ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ байнхай. Совхозой олонхи түрүүшүүл, коммунистнар, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд ажахын харюусалгатай участогуудта гараад, жэшээтэ һайнаар хүдэлжэ эхилбэд.

Гэхэтэй хамта ажалшадай үдэр бүри ургажа байгаа культурна, ажаһуудалай эрилтэнүүдые гүйсэд хангаха талаар горьтой дутагдалнууд бии байһаар. Энэ талаар республикын зарим эмхи зургаанууд манда зохихо туһа хүргэнэгүй. Жэшээлхэдэ, совхозоймнай больница гансахан врачтай, хүнгэн автомашинагүй юм. Тиимэһээ холуур байдаг малшадта медицинын туһаламжа саг соогоо үзүүлэгдэнэгүй. Хүдэлмэришэдые худалдаа наймаагаар хангаха талаар мүн лэ ехэхэн дутагдалнууд бии.

Совхозой партийна организаци ажалшадай дунда ябуулдаг политическэ, хүмүүжүүлгын, эмхидхэлэй хүдэлмэреэ эрид һайжаруулан, КПСС-эй ЦК-гэй мартын Пленумээр табигдаһан зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ тэдэнэй оролдолго хүсэлэлые элсүүлхэ,— гэбэ.

КПСС-эй XXII съездээр, ЦК-гэй мартын Пленумээр табигдаһан туйлай ехэ зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө республикын комсомолшууд, залуушуулай ямараар тэмсэжэ байһан тухайда ВЛКСМ-эй обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **Мулонов** элидхэн мэдээсэбэ.

Үнгэрөөшэ жэлдэ республикын комсомолшууд, залуушуулай хүсөөр 24 мянган толгой эбэртэ бодо мал, 15 мянган толгой гахай, 308 мянган шубууд шахагдан таргалуулагдажа, гүрэндэ худалдагдаа. Тэдэнэр баһал 27 мянган залуу мал түлжүүлжэ томо болгоод, ондоо гүүртэнүүдтэ үгэһэн, 27 мянга гаран гектар талмай дээрэһээ кукурузын бараг һайн ургаса абаһан байха юм. Энэ талаар илангаяа Закаменай, Кабанскын, Бичурын аймагуудай комсомолой организацинууд горьтой хүдэлмэри хээ һэн.

Гэхэтэй хамта үнгэрөөшэ жэлдэ манай областной комсомолой организаци хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, гүрэндэ худалдаха талаар абаһан социалис уялгануудаа дүүргээгүй. Иимэ ушар юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, ВЛКСМ-эй олонхи райкомууд, комсомолой организаци комсомолшууд, залуушуулай дунда политическэ, эмхидхэлэй хүдэлмэри мүртэй һайнаар ябуулаагүй. Комсомолой организацинуудта зарим партийна организацинууд тодорхой туһа хүргөөгүй. Илангаяа Заиграйн, Зэдын, Кяхтын. Яруунын комсомолой организацинууд абаһан уялгаяа муугаар дүүргэһэн юм.

Город болон хүдөөгэй залуушуул хүдөө ажахын харюусалгатай участогуудта гаража хүдэлыт гэһэн КПСС-эй ЦК-гэй мартын Пленумэй уряае манай республикын комсомолшууд, залуушуул ехэ дэбжэлтэтэйгээр угтаа. Хүдөө нютагуудта гаража хүдэлхэ дуратайшуулай мэдүүлгэ үдэр бүри олошоржо байна. Урдань комсомолой хүдэлмэридэ ябаһан, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд Ким Маханчеев Владимир Саганов хоёрой һайн һайхан жэшээгээр мүнөө колхоз, совхозуудта нилээд олон мэргэжэлтэд гараа, гаражашье байнад.

Мүнөө жэл республикымнай комсомолшууд, залуушуул 50 мянган гахай, 30 мянган эбэртэ бодо мал, 500 мянган шубуу шахан таргалуулжа гүрэндөө худалдаха, 25 мянган гектарта кукуруза тарижа, га бүриһөөнь 300 центнерһээ багa бэшэ ногоон набша ургуулха гэһэн уялга абаад, тэрэнээ дүүргэхын түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэжэ байна. Олонхи аймагуудай комсомолой организацинууд мяха, һү абалгаяа ехээр нэмээхэ, адууһа малай тооe олошоруулхын тула горьтой хүдэлмэри ябуулна. Кукурузын поли дээрэ залуушуулай хүсөөр 145 мянган тонно наг шэбхэ гаргагданхай.

Абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын тула комсомолой организацинууд, ВЛКСМ-эй райкомууд залуушуулай дунда политическэ, эмхидхэлэй ехэхэн хүдэлмэри ябуулха уялгатай. Тиихэдэнь партийна организацинууд туһа хүргэхэ, үдэр бүри анхаралаа хандуулжа байха бэзэ гэжэ найданабди. Республикын комсомолшууд, залуушуул, партиингаа ЦК-гэй мартын Пленумэй табиһан зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа зорюулха гэжэ областной партийна организациие найдуулнабди.

Зэдын аймагай «Дружба» колхозой парткомой секретарь нүхэр **Ломухин** иигэжэ хэлээ:

Зургаа һарын урдахана хэдэн жэжэхэн ажахынууд нэгэдэжэ, манай колхоз эмхидхэгдэһэн юм. Мүнөө ажал хэрэгнай мүртөө орожо, ажахыгаа хүгжөөхэ хэмжээнүүдые абажа байнабди. Ойрын арбаад жэлэй туршада мяха абалгаяа 3 дахин, һү 6 дахин ехэ болгохо түсэбтэйбди. Энэ хэмжээ-ябуулга бодото дээрэнь бэелүүлхэ нэгэ аргамнай — ажахын тоосоон болоно. Колхозой бүхы һалбаринуудые шэнэ гуримда оруулха бэлэдхэл хэгдэжэ эхилэнхэй. Хонин ажалай 6 бригада, автогараж, кукуруза болон овош тариха звенонууд ажахын тоосоондо ороо. Иимэ хоёр бригада урдын «Коммунизм» колхоздо бии байһан. Тэдэнь һайнаар ажалладаг, һайн үрэ дүн туйладаг байгаа. Тэндэ хүдэлдэг дүршэл ехэтэй хонишод Морозов, Грыдин гэгшэд нёдондо, урзанда хонидоо эхирлүүлжэ, 100 хонин бүриһөө 120—140 хурьга абаһан юм. Тиигэһэнэйнь ашаар тус колхоз хоёр жэлэй хугасаа соо 500 шахуу хурьга нэмэжэ абаһан байха. Ажахын тоосооной аша үрэнь энээн дээрэһээ харагдана.

Район хоорондын үйлэдбэриин управленинүүдэй бии болгогдоһониинь һайшаалтай. Гэхэ зуура эдэ управленинүүд түрүүшынгээ үдэрһөө Хүдөө ажахын министерствоһээ тад ондоогоор, тодорхой һайнаар хүтэлбэрилхэ байха гэжэ найдагдана. Манай колхоздо трактор, комбайнууд болон ондоошье техникэ дуталдана. Энэ ушарые хараада абажа, манда шухала техникэ үгэлсэхэ бэзээ.

Тохойн ГЭС тухай хоёр нэгэ үгэ хэлэхэ хүсэлтэйб. Энэнэй барилгада долоо миллион түхэриг гаргашалагдабашье, хүсэд ашаглалгада ороодүй. Тиин гэһээ манай аймагай колхозууд мүнөө хүрэтэр урииһөө гаража шадаадүй, уриһаар абаһан мүнгэеэ бусаажа үргэлжэлһөөр.

Районууд хоорондын газетэнүүдэй бии болгогдохоёо байһаниинь һайн. Тиигэбэшье районой газетэнүүдэй орондо многотиражкануудые үлөөхэ шухала гэжэ һананаб. Юундэб гэхэдэ, шэнэ газетэнүүд хэдэн аймагай ажабайдалые хүсэд харуулжа шадахагүй ха.

Манай отара, бригада, фермэнүүдтэ кино хаа яа харуулагдана, артистнуудай ябахань шухаг. Худалдаа наймаанай эмхи зургаанууд хүдөө нютагуудтахи зоной хэрэглэмжые хангаха асуудалда анхарал багаар хандуулна гэжэ сэхэ хэлэхэ байнаб. Манай колхозой магтаалта хонишон нүхэр Морозов мотоцикл худалдажа абаха һанаатай аад, гурбадахи жэлээ хүлеэнэ. Тиимэһээ соёл культурын, худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд партиин ЦК-гэй мартын Пленумэй заабаринуудһаа тобшолол хэжэ, хүдэлмэреэ шэнэдхэн һайжаруулха ёһотой.

Партийна эдэбхитэдэй суглаан дээрэ Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр **Модогоев** үгэ хэлэхэ зууураа, республикын колхоз болон совхозуудай эдэ үдэрнүүдтэ яаралтайгаар шиидхэхэ асуудалнуудта тогтоһон байна. Нэн түрүүн хабарай тарилгые эрхим бэлэдхэлтэйгээр угтажа, малай үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэхэ тухай хэлээ.

КПСС-эй ЦК-гэй мартын Пленумэй тогтоолые бэелүүлхэ хэрэгтэ хабарай тарилга шиидхэхы һуури эзэлхэ байһаниинь элитэ. Тиигэбэшье республикын олохон колхоз, совхозууд тарилгадаа хангалтагүйгөөр бэлдэжэ байнхай. Илангаяа машина техникые заһабарилха хүдэлмэри ехээр гээгдэжэ ябана. Трактор, машинануудай заһабарилга яахадаа удаарнаб гэхэдэ, энэ хэрэгтэ ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд бодото анхарал хандуулнагүй. Хэрбээ тэдэнэй анхараад байгаа юм һаа, хүдөө ажахын техникые богони болзорто заһабарилха мастерскойнууд манда хүсэд бии.

Гэхэтэй хамта трактор, машинануудые ашаглалга биратүй байһаар. Мүнөө үедэ колхоз, совхозуудай мэдэлдэ урдын хүсэ багатай СТЗ, ХТЗ тракторнууд бэшэ, харин хүсэ ехэтэ дизельнэ тракторнууд бии болонхой. Энэ хүсэтэ техникые зүбөөр хэрэглээ юм һаа, газар тарялангай бүхы хүдэлмэриие саг соонь хэжэ болохо. Зорилго юуб гэхэдэ, эдэ үдэрнүүдтэ хаа хаанагүй техникэ заһабарилгые эрхим шанартайгаар дүүргэхэ хэрэгтэй.

Хабарай тарилгада үрэһэ хүрэнгэ бэлдэхэ хүдэлмэри мүн лэ хангалтагүй байһан зандаа. Имагтал үрэһэнэй муу шанартай дээрэһээ жэл бүри ургаса бага абтажа, ажахынууд элдэб хохидолдо ороно гээшэ. Үрэһэн гээшэмнай ами голтой ургамал ха юм. Тэрэниие намарай дулаан сагта сэбэрлэжэ дүүргээд, үбэлдөө амаруулдаг Тарбагатайн «Маяк» колхозой агроном нүхэр Копыловагай дүй дүршэл анхарагданагүй.

Республикын колхоз, совхозуудта шанар муутай үрэһэн ехэ. Тэрэниие һайн үрэһөөр һэлгэхэ хүдэлмэри ехээр удааржа байна. Илангаяа ячмениин, хара таряанай үрэһэн һэлгэгдэжэ дүүргэгдээгүй. Тэрэниие Кяхтын, Сэлэнгын аймагууд гэдэргэ татана. Мүн олохон ажахынууд кукурузын үрэһэ хүсэд абаагүй байһаар. Үбһэ тэжээлээр дуталдажа байһан Сэлэнгын аймагай олохон ажахынууд энэ жэлдэ кукуруза тарилгые үргэдхэхэ дурагүй байһыень эрид шүүмжэлхээр.

Мүнөө жэлдэ урдань таригдадаггүй шэнэ ургамалнууд түрүүшынхеэ хэрэглэгдэхэнь гээшэ. Тиимэһээ тэдэ ургамалнуудай баян ургаса туйлаха агротехникэтэй хүн бүхэн танилсаха ушартай. Тиимэһээ хүдөө ажахын мэргэжэлтэд эдэ ургамалнуудые тариха агротехникэ тушаа тусхай дурадхалнуудые тодорхойлхо уялгатай. Нэн түрүүн нютаг нютагта эдэ ургамалнуудай үрэһэ гектар бүридэ хэды шэнээн тариха ёһотойб гэжэ манай мэдээжэ агрономууд нүхэд Тимошин, Барнаков гэгшэд харуулжа үгэхэ болоно.

Газар тарялангаа пропашной ургамалнуудые тарилсажа эрхилдэг болоходоо, газараа наг шэбхээр үтэгжүүлхэ, минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэхэ, газараа уһалха эрилтэ табигдана. Республикын суута кукурузашан нүхэр Галданов кукурузын баян ургаса имагтал газараа һайса наг шэбхээр үтэгжүүлжэ, уһалжа туйлана ха юм. Наг шэбхэгүйгөөр кукуруза ургуулхагүйт гэжэ тэрэ сэхэ хэлэдэг. Теэд зарим газарта кукурузын поли дээрэ наг шэбхэ гаргахаһаа байтагай кукурузын звено хүсэд эмхидхэгдээгүй байха юм. Сэлэнгын аймагта эмхидхэгдэһэн кукурузашадай звенодо тарилгын хахад хубинь лэ даалгагдаад байна. Бэшэниинь үшөөл эзэгүй.

Кукурузын аша туһа мэдэдэггүй хүнүүд үшөөл бии. Заиграйн аймагай «Гигант» колхоз 7100 гектар тарялангай газартай. Кяхтын Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоз 6000 гектар газар хахалдаг. Теэд Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоз нүгөөдэһөө хоёр дахин ехэ кукуруза тарижа ургуулһанайнгаа ашаар поли дээрэһээ 70 мянган центнер тэжээлэй единицын хэмжээнэй ургаса абаа. Зүгөөр «Гигант» колхоз 43 мянган центнер тэжээлэй единицэ хуряагаа. Энээн дээрэһээ харахада кукурузагүйгөөр мал ажалда хүсэд хүрэхэ тэжээл бэлдэхэнь бэрхэтэй.

Гүрэндэ мяха худалдаха нэгэдэхи кварталай түсэбэй дүүргэлтые хаража үзэхэдэ, Кяхтын, Сэлэнгын аймагууд өөһэдынгөө уялгануудые мууса бэелүүлээ. Мяха тушаалгаар жэлэй хоёрдохи кварталда бүришье шахардуу байдал үзэгдэдэг. Тиимэһээ эдэ үдэрһөө эхилжэ гахай болон бусад мал шахалганда табиха хэрэгтэй. Мухаршэбэрэй «Путь Ленина», «Знамя Ленина» колхозуудай түрүүлэгшэнэр нүхэд Иванов, Семенов гэгшэд бэрхэ түрүүлэгшэнэр байгаад лэ, гүрэндэ мяха худалдаха гэхэдэ дулии болоод байдаг. Саашадаа иимэ ябадал гаргажа болохогүй. Гүрэндэ хүдөө ажахын продуктнуудые худалдаха талаар колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд шанга журамтай байха ёһотой.

Энэ жэлдэ нёдондонойхиһоо нилээд олон хурьган, тугал абтаа. Теэд эдэ залуу малаа гарзада оруулангүй, һайнаар түлжүүлхэ гээшэ бүхы малшадай, мэргэжэлтэдэй, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй шухала зорилго мүн.

Хүдөө ажахые хүтэлбэрилхэ шэнэ управленинүүд бии болоо. Тэдэнэй хүтэлбэридэ манай эрхим хүдэлмэрилэгшэд томилогдонхой. Тэдэнэр түрүүшынгээ үдэрһөө эхилжэ хүдөө ажахын бүхы асуудалнуудые гартаа абажа, партиин райкомуудтай, аймгүйсэдкомуудтай нягта холбоотойгоор ажаллажа, хүдөө ажахын һалбари бүхэниие тодорхойгоор хүтэлбэрилжэ, байгша ондо түрүүшын амжалта туйлагдаха бэзэ гэжэ найдагдана гээд нүхэр Модогоев үгэеэ дүүргэбэ.

Мухаршэбэрэй Суулгын совхозой 1-дэхи отделениин тугалшан Анастасия Фроловна Федорова габьяата ажалаараа суурханхай. Нүхэр Федорова КПСС-эй Центральна Комитедэй мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдээр зоригжон ажаллажа, томо болгохо 45 тугалнуудайнгаа толгой бүриинь шэгнүүрые сүүдхэдээ дунда зэргээр 600 граммаар нэмээгээ. Мүнөө нүхэр Федорова харууһалжа байһан дүрбэ һаратай тугалнуудаа 200—200 килограмм шэгнүүртэй болгобо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Анастасия Фроловна тугалнуудаа уһалжа байна.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Нүхэр Н. С. Хребтовые Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай

Түрэһөөр таби наһатай болоһонтойнь дашарамдуулан, республикын хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ габьяатай байһыень хараада абажа, нүхэр **Хребтов Николай Степановичые** —Бурядай АССР-эй габьяата агрономые, ургамал шэнжэлхэ республикын туршалгын станциин таһагай даагшые Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Ч. ДОРЖИЕВ.

Улан-Удэ хото, Соведүүдэй байшан.
1962 оной апрелиин 2.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Нүхэр Т. Е. Карповае Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай

Багшын, ниитын ажал һайнаар хэһэнэйнь түлөө Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай заочно һуралсалай проректор байһан нүхэр **Карпова Татьяна Ефимовнае** — Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

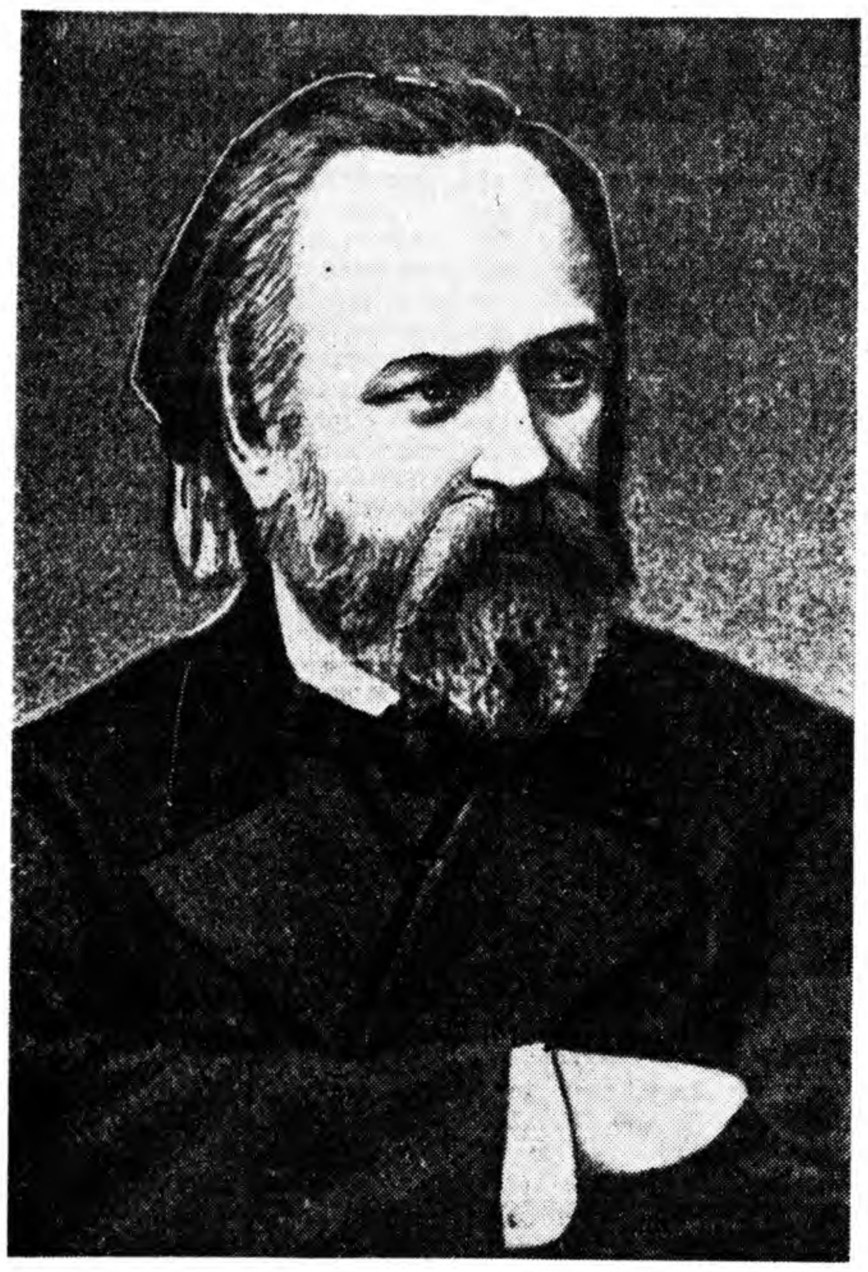
Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Ч. ДОРЖИЕВ.

Улан-Удэ хото,

Соведүүдэй байшан.

1962 оной апрелиин 2.

Ородой агууехэ революционно демократ, философ-материалист, публицист, уран зохеолшо А. И. Герценэй түрэһөөр 150 жэлэй ой мүнөөдэр гүйсэбэ.

А. И. Герцен.

Р. ЦЫБИКОВ.

ГЕРЦЕН

Баригдаад декабристнуудай,
Алуулхань алагдаад,
Бартажан, Сэлэнгэдэ
сүлэгдөөд байхада,
Кюхельбекер, Бестужевай
Хүлюулэн хаягдаад,
Хүрэжэ манайда ерээд
байхада,

Ашата хэрэг
Үүсхэһэн тэдэниие
Алтан одонтой адлидхажа,
Һүртэй дурасхаалынь
Һүниин харанхыда
Һүлдэ болгон һунгажа,
Бодоо һэнши
Тангариг үргэжэ, Герцен!
Дабхар хабхар
Уй гашуудалаар
Даратдан ехээр зобоһон
Үргэн уужам
Ород ороной
Үргэлжэ зүдэрүү байхада,
Бурят арадайм
Тэрэ тоодо
Буса түрэлтэн гэтдэжэ,
Хара урсадаа
Хаалтатай шахуу
Харшалуулжа байхада
Наяргаа һэнши
Набат-хонхо, Герцен!
Тэрэ һунгаһан
Алтан одоёо
Тэнгэриин гүн соо
бадаргаһыеш,
Тиихэ сагта
Тэмсэлэй хонхо
Хүсэтэ шангаар наяргаһыеш
Аша дүшэнэрш
Халуун үгөөрөө
Аялга нэгэдэн магтанал,
Согтой һайхан
Ажабайдалайш
Солые дуудан байнал,
Мүнөө сатташье
Мүнхэ баатар, Герцен!

Һэримжэтэй үхибүүдэй ашаар...

Мартын һүүлшын үдэрнүүдэй нэгэн һэн. Үдэшын найман час багта шаг шууяа татаһаар Антонов Юра Жалсараев Дамба хоёр орожо ерэн сасуугаа:

— Загаһан, загаһан! Селёдка үйлсэдэ хэбтэнэ, — гэлдэжэ байгаад, забда залигүй хашхаралдаба.

— Юун загаһан, ямар селёдка? — гээд ойлгожо ядаһандаа асуухадамнай:

— Гаража харыт, хайрсагтай селёдка үйлсэдэ хэбтэнэ, — гэлдэжэ байгаад үхибүүд хүхилдэнэ.

Газаа гарахадамнай Пушкинай гудамжада хэдэн үхибүүд шууялдажа байба. Тэндэ байгшад:

— Нэгэ хайрсаг загаһаяа машина гээгээд ябашоо. Яахашье мүрөө оложо ядашоод байнабди, — гэлдэбэ.

...Үдэшын боро хараанай үеэр Нина Шикуло, Таня Антонова, Наташа Ревенская, Таня Петровская гэгшэдэй үйлсөөр хөөрэлдэжэ ябатарнь, ашаатай машина хажуугаарнь үнгэрхэ зуураа нэгэ хайрсагаа гээжэрхиһэн байгаа. Машинын хойноһоо басагадай хэды ооголбошье үрэ тарабагүй. Тииһээршье байтарнь 39-дэхи һургуулиин һурагшад Юрий Антонов, Дамба Жалсараев, Коля Суворов, Женя Серебренников гэгшэд мэнэ гүйлдэжэ ерэбэ.

— Таанар эндээ байгты, бидэ мэнэ милицидэ телефондохомнай, — гэлдээд үхибүүд гүйлдэшэбэ. Тиигэжэ үхибүүд удангүй тэрэ олзоёо милициин таһагта тушааһан байна. Эдэнэрнай Улан-Удын 40-дэхи һургуулиин һурагшад юм.

Д. Гомбодоржиев.

185 МЭРГЭЖЭЛТЭД ХҮДӨӨ ГАРАХАНЬ

Бурядай хүдөө ажахын институт хэдэн олон эрдэмтэ-зоотехник, эрдэмтэ-агрономуудые һаяхан дүүргэбэ. Заншалта энэ үдэшэлгэдэ зорюулагдаһан баяр ёһололой суглаан КПСС-эй обкомой ехэ залда үнгэрэгшэ субботын үдэшэ болоо.

—Манай хүдөө ажахын институт дүүргэгшэдэй үдэшэлгэдэ зорюулагдаһан суглаае нээһэн дээрэ тоолохыемнай зүбшөөгыт,—гэжэ тус институдай ректор нүхэр Барнаков хэлээд, гүрэнэй шалгалтын ямараар дүүрэһэн тухай мэдээсэхыень факультет бүхэнэй гүрэнэй шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэнэртэ үгэ үгэнэ.

—Зоотехнигүүдэй факультедтэ һуралсаһан 90 студент, мүн тус факультедтэ заочноор һуралсагша 10 хүн гүрэнэй шалгалта энэ жэлдэ үгэһэн байна.

Шалгалта үгэһэн студентнүүд сооһоо Цыбикдоржи Ринчинович Ринчинов, Анатолий Иванович Кафанов, Нина Федоровна Сухорукова, Ольга Нестеревна Цикалова гэгшэд бэрхээр һуралсаһанайнгаа ашаар онсо шалгарһан тэмдэгтэй дипломуудые абаба. Зоотехнигүүдэй факультедэй декан В. Н. Мададаев залуу мэргэжэлтэдтээ ажалай арюун замай путевко—сэнхир хүхэ гадартай диплом, үбсүүн дээрээ зүүхэ значегтойгоор барюулна. Мүн эдэнэртэй сугтаа заочноор һуралсажа тус институт дүүргэһэн В. О. Будаев, Б. А. Долгов, А. М. Жуков, М. Д. Очирова, З. М. Рудакова, Д. Б. Цырендоржиева болон бусад баяр ёһололой оршон байдалда баһал диплом абалсаба.

— Һуралсалай энэ жэлдэ агрономуудай факультедые 85 һурагшад дүүргэжэ гараһан байна. Шалгалтада ороһон эдэнэрэй 31 хүниинь дипломно хүдэлмэреэ хамгаалаа. Тиигэжэ шалгалтануудаа бултадаа һайнаар үгэжэ, эрдэмтэ-агроном гэһэн мэргэжэлтэй болоо, —гээд гүрэнэй шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ нүхэр Чурилов сугларагшадта мэдээсэнэ.

Баяр ёһололой оршон байдалда диплом барюулагдаһанай удаа харюугай үгэнүүдые тэндэ сугларагшад хэлэбэ. Аха нүхэдэйнгөө ажалай арюун замда гараһантайнь дашарамдуулан институдай баригын факультедэй студент нүхэр Степанов иигэжэ мэдүүлэ:

— Хүндэтэ нүхэд, бидэнэр таанадаа институт дүүргэжэ гараһантайтнай дашарамдуулан амаршалха зуураа, хүдөө ажахыгаа хүгжөөхэ талаар ехэ амжалта түйлахыетнай хүсэнэбди. Мүнөө республикымнай ажалшад КПСС-эй XXII съездын, ЦК-гэй мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдые хэрэг дээрэнь бэелүүлэлсэжэ байна. Шухала энэ хэрэгтэ таанадайшье хам оролсожо, хүдөө ажахыгаа хүгжөөлсэхэ золтой байһандатнай омогорхонобди.

КПСС-эй обком, республикын Министрнүүдэй Соведэй зүгһөө КПСС-эй обкомой секретарь Л. В. Власов, КПСС-эй горком, Улан-Удын горгүйсэдкомой зүгһөө КПСС-эй горкомой секретарь Ц. Ц. Дондоков, залуушуулай зүгһөө ВЛКСМ-эй горкомой секретарь С. И. Булдаев, институдай багшанар Р. П. Пилданов, А. Г. Давыдов, профессор Макеев гэгшэд ажалдаа амжалта туйлажа, арад зондоо магтуулжа ябахыень залуу мэргэжэлтэдтэ юрөөгөө.

Залуу мэргэжэлтэдэй зүгһөө үгэ хэлэһэн эрдэмтэ-агроном Владимир Семенович Шубин иигэжэ мэдүүлбэ:

Хүндэтэ нүхэд, багшанарнай! Бидэнэр таанадайнгаа найдабариие бэелүүлжэ, арад зондоо ашатай туһатай хэрэгүүдтэ хамаг хүсэеэ элсүүлжэ, түрүүшүүлэй зэргэдэ гаража, таанад, манай багшанар, институдаа магтуулжа ябахабди.

— Республикынгаа малшадай хүдөө ажахын продуктнуудые элбэг дэлбэгээр абахадань туһалалсахаар бэеэ зэһэнхэйбди. Бэлэншьебди,—гэжэ эрдэмтэ-зоотехник Цырендоржи Ринчинович Ринчинов зоотехнигүүдэй зүгһөө мэдүүлээ.

Институдта һуралсажа олоһон эрдэм бэлигээ ажалдаа нэбтэрүүлжэ, ойлгоогүй юумэеэ багшанар, нютагай түрүүшүүлһээ һуража, хадуужа ябыт гэжэ залуу мэргэжэлтэдые юрөөе.

Б. Цыремпилов.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: агроном-эрдэмтэд В. Д. Амбуев (зүүн гарһаа). Ц. Х. Цыбжитов, Б. Ц. Батожапов, Ю. М. Федоров, А. К. Валангус, Б. Д. Цыденов, Г. М. Шарыпов дипломоо абаад хөөрэлдэжэ байна.
С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Хилын саанахаа

ЧЭНЬ И: Социалистическэ лагерь хүсэн түгэлдэр, тэрэниие хэншье айлгажа шадахагүй

ПЕКИН, апрелиин 4. (ТАСС). Ядерна зэбсэг түрүүлжэ хэрэглэхэһээ, ядерна дай түрүүлжэ эхилхэһээ США сээрлэхэгүй гэжэ президент Кеннедиин хэһэн мэдүүлгые зэбүүрхэмээр мэдүүлгэ болоно гэжэ Венгриин сүлөөлэгдэһөөр 17 жэлэй ойдо зорюулагдан, ВНР-эй посольстводо мүнөөдэр болоһон уулзалга дээрэ КНР-эй Гүрэнэй соведэй премьерэй орлогшо, гадаадын хэрэгүүдэй министр Чэнь И хэлээ.

Буу зэбсэг хуряаха талаар Женевэдэ боложо байһан конференциин урагшатай байхые бүхы дэлхэйн арадуудай мүнөө ехээр хүсэжэ байхадань, США агаарта ядерна туршалга һэргээхэбди гэһэн заналта хэжэ байна гээд Чэнь И тэмдэглээ. Гэбэшье социалистическэ лагерь хүсэн түгэлдэр, тэрэниие хэншье айлгажа шадахагүй. Бүхы дэлхэйн арадууд ядерна дайе буруушаана, бидэнэр, социалис оронууд, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал аршалан хамгаалхын тулада али болохоор оролдохобди. Дэлхэйн дайн зайсуулагдажа болохо гэжэ бидэнэр этигэнэбди. Зүгөөр Америкын империализмын ядерна зэбсэг түрүүлжэ хэрэглээд, бүхы дэлхэйн арадуудта ядерна дай баадхаад байгаа гээшэ һаань, ядерна зэбсэг түрүүн хэрэглэһэн Америкын империализм усадхагдаха гэжэ сэхэ хэлэжэ болохо гээд тэрэ үргэлжэлүүлэн хэлэһэн байна.

Социалистическэ лагериие эмхи гуримгүй болгохо гэһэн империалистнуудай һэдэлгэһээ хэзээдэшье үрэ гарахагүй. Бидэнэр нягта жагсаалтай байхадаа, эб найрамдалай, национальна сүлөөрэлгын, демократиин болон социализмын түлөө тэмсэлдэ бүхы дэлхэйн арадууд илалта туйлаха гэжэ найдажа шадаха байнабди. Энэ нягта жагсаалые улам саашадань бэхижүүлхэ гээшэ манай нангин уялга болоно гэжэ бидэнэр тоолонобди гээд Чэнь И хэлээ..

Будапештдэ сэрэгэй парад болобо

БУДАПЕШТ, апрелиин 4. ТАСС-эй корреспондент А. Семенов иигэжэ дамжуулна:

Венгриин ажалшад национальна ехэ һайндэрые — сүлөөрэлгын үдэрые мүнөөдэр тэмдэглэбэ. Тугууд, лозунгнууд болон плакадуудаар гоёон шэмэглэгдэһэн Венгриин ниислэлэй үйлсэнүүдтэ үглөөгүүр эртээнһээ эхилэн хүн зон олоороо гараа. Городой бүхы хубинуудһаа гараһан зон городой парк тээшэ шэглэн ошоо. Эндэ Дьердь Дожын нэрэмжэтэ үргэн ехэ үйлсэдэ сэрэгэй парад болоо. Түбэй трибуна дээрэ Янош Кадар, Иштван Доби, ВСРП-гэй ЦК-гэй политбюрогой болон правительствын гэшүүд, хажуу талын трибунанууд дээрэ олон тоото айлшад, ниислэлэй ажалшадай түлөөлэгшэд зогсожо байгаа.

ВНР-эй Оборонын министр генерал-полковник Лайош Цинеге парадта хабаадагшадта хандан, үгэ хэлэхэдээ, национальна һайндэрөөр дашарамдуулан, тэдэниие амаршалаа, сүлөөлэгдэһэн үдэрһөө хойшо венгер арадай туйлаһан амжалтануудые тэрэ онсолон тэмдэглээ.

Социалистическэ лагериин оронуудай бата бэхи нэгэдэл, аха дүүгэй холбоо барисаан хадаа венгер арадай эрхэ сүлөөе, саашанхи дабшалтые хамгаалха гол шухала найдабари болоно гэжэ Венгриин арад өөрынгөө түүхэтэ дүй дүршэл дээрэһээ ойлгожо абаһан байна. Тиимэһээ социалистическэ лагериин нэгэдэлые болон бата жагсаалые бэхижүүлхын түлөө венгер арад шууд сэхээр тэмсэнэ гэжэ тэрэ саашань хэлээ.

ВНР-эй Оборонын министрын үгэ хэлэһэнэй һүүлээр, сэрэгүүд трибунын урдуур ябажа гараа. Ракетнэ частьнууд, абяанһаа түргэнөөр ниидэдэг самолёдуудай эскадрилинууд парадта хабаадалсаа.

Хүсэн түгэлдэр техникээр хангагдаһан Венгриин Арадай Армиин сэрэгшэдые трибунанууд дээрэ байгшад халуунаар амаршалаа.

ЭНДҮҮРЭЛГЭ ШОРО МУУТАЙ БАЙЖА БОЛОХО

НЬЮ-ЙОРК, апрелиин 4. ТАСС-эй корреспондент Л. Пономарев иигэжэ дамжуулна:

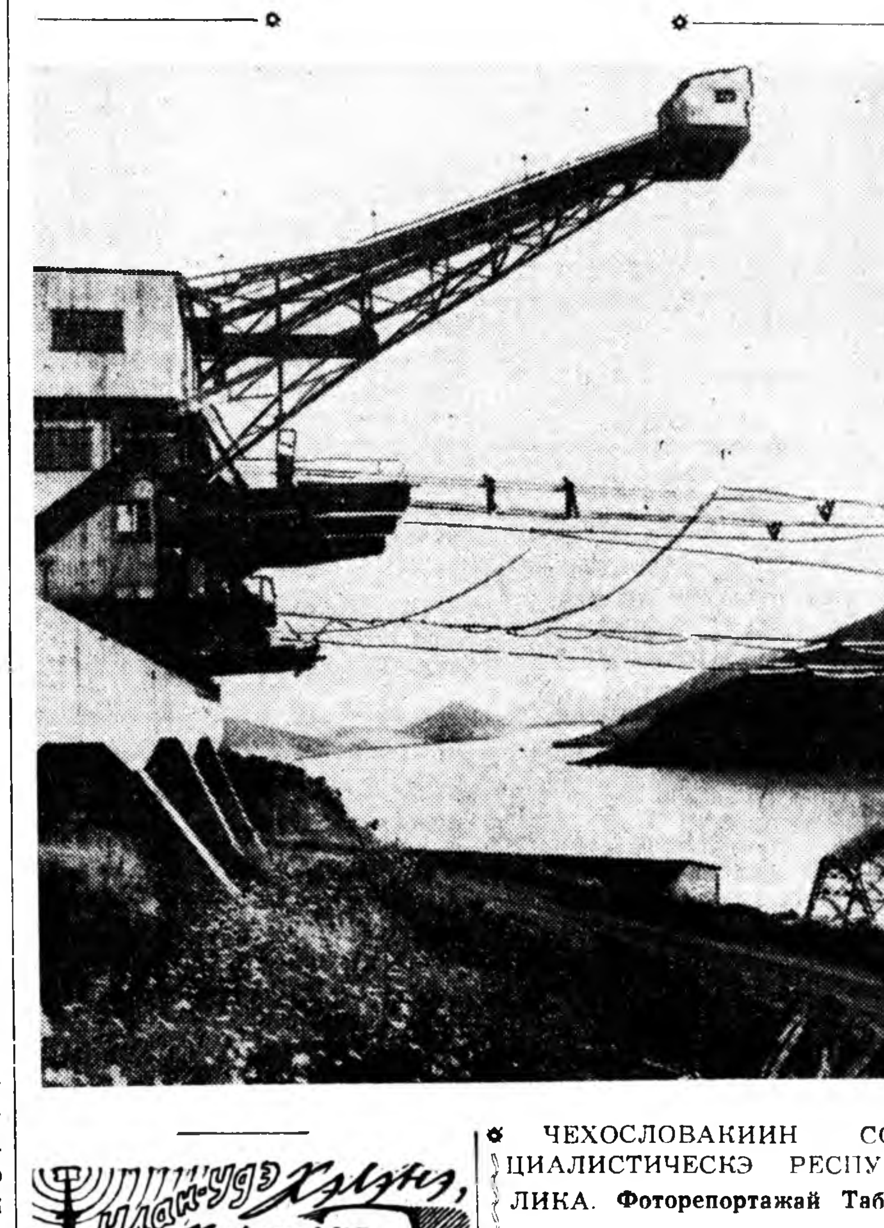
Пентагоной хэршье ехээр нюужа байгаа һаань, дүрбэн һарын урда тээ болоһон ушар тухай мэдээнүүд Америкын хэблэлдэ мүнөө толилогдожо, бүхы Америкын хүн зониие сошордуулаа. Америкын Холбоото Штадууд Баруун Германиин үһөө мэеэгээ абахые эрмэлзэгшэдтэй хамта үнгэрэгшэ жэлэй ноябрьда Баруун Берлиндэ хорото ааша ехээр гаргадаг болоһон байгаа. Тиихэ үедэ США-гэй стратегическэ авиациие командалагша генерал Пауэр радарна установкын хуурмаг дохёонуудта үндэһэлэн, атомна болон водородно бомбонуудые тээһэн самолёдуудай Советскэ Союз тээшэ шэглэжэ ниидэн гараха тухай захиралта үгэһэн байгаа. Америкын хэблэлэй мүнөө мэдэрһэнэй ёһоор, генерал Пауэр энэ шиидхэбэри тухайгаа США-гэй президентдэ, оборонын министерстводэ, Пентагоной хүтэлбэридэшье мэдээсээгүй байһан юм.

Атомна бомбо хэрэглэхые оролдодог энэ тэншүү хүнэй гэмтэ үйлэ хэрэг тухай Вашингтоной «Стар» гэжэ газетын корреспондент анха түрүүн хөөрэжэ, ямар ушарай болоһониинь зарим зэргээр элирһэн байна. Небраска шгадай Омаха городто стратегическэ авиациин командованиин штаб-квартира байдаг юм. Советскэ ракетэнүүдэй «добтолго боложо магад» гэһэн дохёо Гренландидахи радарна станцинуудһаа эндэ абтаһан байгаа. Колорадо-Спрингстэхи агаарһаа хамгаалалгын штабквартиратай холбоо байгуулхые генерал Пауэр оролдоһон байгаа. Гэбэшье тэндэһээнь ямаршьеб шалтагаанаар харюу үгтөөгүй. Тиихэдэнь самолёдуудай агаарта дары ниидэн гараха тухай захиралта Пауэр үгэһэн байха юм.

Энэ мэдээсэл уншахадаа ехээр сошордоһон америкынхидай һанаа амаруулхын тулада тиимэ һүртэй муу ушар болоогүй гэһэн хэбэртэйгээр Пентагоной тусхай тушаалта хүнүүд баталан хэлэдэг байна. Хиналтын ондоо пунктнуудаар дамжуулан, самолёдуудта «бусаха» гэһэн захиралта үгэжэ үрдихөөр саг яһала бии байгаа гэжэ тэдэнэр хэлэнэ. Советскэ Союзай газар тээшэ шэглүүлэгдэһэн ракетэнүүдые табиха тухай генерал Пауэрай захиралта үгөөгүй байһан баримта хүн зоной һанаа заһахын тулада дурдагдаһан байха юм. Энэ хадаа Америкын генералай габьяа боложо шадахагүй байна. Талаан болоходоо дохёо үгэдэг станциин эбдэрхэйень технигүүд түргэнөөр заһажа шадаһан байгаа. Стратегическэ авиациие командалагшын тон тэнэг ааша гаргабашье, «болоһон ушар тухай президентдэ мэдээсэхэ зэргэтэй байгаа» гэжэ тусхай тушаалта хүнүүд генералые бага зэргээр зэмэлһэн байха юм. Генералые бага зэргээр зэмэлхэдэшье яахаб, зүгөөр шоро муутай эндүүрэлгэ гаргажа болохогүй байна. США-гэй агаарай—сэрэгэй хүсэнүүдэй командованиин мэдэрһэнэй ёһоор нимэ эндүүрэлгэнүүд «болоһол байдаг».

Имагтал президентын захиралтаар атомна бомбо тээһэн самолёдууд бомбоёо хаяха газар тээшэ эльгээгдэжэ болохо юм гээд Америкын болон ондоошье оронуудай олониитые США-гэй тусхай тушаалта хүнүүд найдуулдаг байгаа. Үнэндөө тиимэ бэшэ байшоо. Имагтал «ракетэнүүдые табилга президентын захиралтаар бэелүүлэгдэжэ болохо юм» гээд Пентагоной түлөөлэгшэ хэлээ гэжэ АП агентствын корреспондент Болч мүнөөдэр мэдээсээ. Энэ хадаа һэргылмээр баримта болоно.

Энэ ушар тухай Америкын хэблэл гоё гоё үгэнүүдые хэрэглэн байжа мүнөө дэлгэрэнгыгээр бэшэнэ. Хуурмаг дохёогоор Америкын самолёдуудай агаарта ниидэн гарахада нүгөөдэ талын радарнуудта хуурмаг бэшэ, харин бодото дохёо үгтэжэ, заһаршагүй үйлэ хэрэг тохёолдожо болохо байна. Тиигэбэл алдуу эндүүнүүд Америкын арадта шоро муутай байжа болохо. Энэ баримтые Америкын хэблэл уншагшадһаа зорюута нюуна.

ЧЕХОСЛОВАКИИН СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ РЕСПУБЛИКА. Фоторепортажай Табадахи национальна выставкэ Прагада һаяхан үнгэргэгдөө Газетэ, журналнуудай, Чехословакиин телеграфна агентствын корреспондентнүүд энэ выставкэдэ хабаадалсаа. ЧТА-гэй корреспондент Б. Крейчи гэгшын буулгаһан «Хоридохи зуун жэл» гэжэ фото зурагай буулгабари.

ЧТА-гэй—ТАСС-эй фото.

Н. С. Хрущ[...] Швецидэ х[...] гаргагда[...]

СТОКГОЛЬМ, а[...] (ТАСС). Москва г[...] гуулиин Калинин[...] һунгагшадай суг[...] Н. С. Хрущевой х[...] Стокгольмдо ном [...] олон тиражтайг[...] гаргагдаа.

«Эб найрамдалай[...] лөөгэй, зол жарга[...] гэһэн гаршагтайга[...] барлагдаһан байна[...]

А. И. Гер[...] дурасхаа[...]

ПРАГА, апрелиин[...] Ородой агууехэ [...] уран зохеолшо, ре[...] А. И. Герценэй ту[...] жэлэй ойдо зор[...] баярай үдэшые эб[...] хамгаалха Чехос[...] комитет үсэгэлдэ[...] гээд ЧТК агентств[...]

А. И. Герценэй [...] болон зохеолнууд [...] словакиин Наука[...] демиин славянска[...] директор Ю. Дола[...] хэл хээ.

Испаниин патр[...] алтан ме[...] барюулагд[...]

Арадуудай хооро[...] рамдалай, хани [...] түлөө тэмсэлдэ эл[...] һа нэмэри ору[...] түлөө Эб найра[...] хэдэлхэйн Соведэй[...] даляар политичес[...] дээр хаалтада һуу[...] һан испаниинхид[...] Парижда шагнагда[...]

Испаниин поэт[...] Ана гэгшэдэ энэ м[...] найрамдалай Бүхэ[...] ведэй бюрогой гэш[...] Коттон баярай ор[...] да барюулһан бай[...] ческэ хэрэгүүдэ[...] хаагдаһан исп[...] хамгаалха бүхэдэл[...] лөөнэй ашаар [...] түрмэһөө тэрэ һа[...] даа. Тэрэ 23 жэлдэ[...] түрмэнүүдтэ һуу[...] Маркос Ана 18 [...] арестовалагдаһан [...] һатай боложо таб[...] рээнтэй хамта Ро[...] гэгшэд трибуна [...] саа. Испаниин эд[...] публиканецууд тус[...] жэлдэ түрмэдэ һ[...] һүүлээр һаяхан с[...]

Мүнөө «Испан[...] олон мянган ре[...] цууд ажабайдалда[...] лөөдэ, эб найрамд[...] тай байһанайнгаа [...] мэнүүдтэ һуужа б[...] Э. Коттон хэлээ. [...] литическэ хэрэгүү[...] дэ хаагдаһан исп[...] хамгаалха бүхэдэл[...] лөөн өөрынгөө [...] эхилээ гээд Эж[...] тэмдэглээ.

Удаань поэт М[...] үгэ хэлэхэдээ, ал[...] да хүртэһэн бүх[...] зүгһөө Эб найрам[...] дэлхэйн Соведтэ [...] хүргөө, политичес[...] дээр Бургосско т[...] дагшадай хандал[...] Эб найрамдалай Н[...] Соведэй бюрогой [...] тариадай гэшүүд[...] Фарж, Раймон [...] Мадоль, Матил[...] Ивонна Дюмон, П[...] болон бусад ёһо[...] байлсаа.

Индиин шэнэ пр[...] Неру толгойлх[...]

ДЕЛИ, апрелиин[...] Индиин пре[...] Джавахарлал Н[...] ский национальн[...] гэжэ партиин [...] фактиин ударидаг[...] дахяа һунгагдаба[...] галта хадаа Инди[...] вительствые байгу[...] рээндэ олгоно. [...] тельствын состав [...] соо соносхогдохо [...] хүлеэгдэнэ гээд [...] мэдээсэнэ.

Ре[...]
Ц. Ц. Ц[...]

Улан-Үдэ хэлэнэ, харуулна

Мүнөөдэрэй телевидениин программа

19.00—Һүүлэй һонин. 19.10—«Человек побеждает стихию» гэһэн хроникально-документальна фильм. 19.50—«Киноленты прошлых лет» гэһэн циклһээ дамжуулга. 20.30—«Певец набата» гэжэ А. И. Герценэй түрэһэнһөөнь хойшо 150 жэлэй ойдо зорюулагдаһан уран һайханай дамжуулга. 20.45—«Сорока-воровка» гэжэ уран һайханай фильм. 22.05—Апрелиин 7-ной программа.

Саг агаар

Гидрометбюрогой мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай үүлэтэйшэг байха, саһан орохогүй. Баруун хойто зүгһөө һулахханаар һалхилха. Улан-Удэ городто үглөөгүүр 8—10 градус хүйтэн, үдэртөө 0—2 градус дулаан болохоор багсаагдана.

Манай адрес, телеф[...]

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина[...]
ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора —46-32. зам. р[...] 32-74, ответ. секретаря—27-37, отделов партийной[...] пропаганды—24-74, сельского хозяйства и совет[...] тельства—47-59, промышленности и транспорта, [...] —35-14, культуры—34-05, писем и рабсель[...] отдел переводов и корректорская—35-95, бухгалт[...] Для междугородных переговоров—16.

Гор. Улан-Удэ, типография Министерств[...] Бурятской АССР.

Н00641. Зак. [...]